

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

6,5 € · 2025eko ekaina
299 znb

12-21

Kulturaren
saski bat,
eskoletarako

32-36

Euskara eta kultu-
rartekotasunaren
bettaurrekoak

38-42

Hezkidetza da
bide bakarra

50-52

Maria Paz
Jimenez artista
eskoletan
sartzeko urtea

54

Atzeko atletik

Francesco Tonucci

“

Eskola
ez da ona
umeeek bertan
sufritzen
baldin
badute eta
aspertzen
baldin baldira

HIRU IPUIN
PLASTILINA BEZAIN
JOSTAGARRIAK!

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

Argitaratzailea: XANGORIN KOOP. ELK. TXIKIA

Errekalde hiribidea, 59. Aguila eraikina, 1. solairua.

20018 DONOSTIA GIPUZKOA.

Tel: 943 37 14 08 ; www.hikhasi.eus;

Posta Elektronikoa: hikhasi@hikhasi.eus

Lege Gordailua: SS-1001/95. ISSN: 1135-4690.

Erredakzioa: Mikel Agirrezabala, Ainhoa Azpirotz, Aina-
ra Gorostitzu, Olatz Lasagabaster.

Erredakzio batzordea: Izarne Garmendia, Aritz Larreta,
Josi Oiarbide, Eider Palmou, Leire Saez, Xabier Sarasua,
Josu Txapartegi, Alazne Ugartetxea eta Arantxa Urbe.

Aholkulariak: Ane Ablanedo, Nerea Agirre, Nerea
Alzola, Nere Amenabar, Esti Amenabarro, Amaia Antero,
Abel Ariznabarreta, Alex Barandiaran, Alvaro Beñaran,
Begoña Bilbao, Mariam Bilbatua, Aines Dufau, Lore
Erriondo, Gurutze Ezkurdia, Idoia Fernandez, Joxe
Garmendia, Elena Herran, Alfredo Hoyuelos, Xabier
Isasi, Olaia Jimenez, Juanjo Kintela, Irene Lopez-Gofi,
Nerea Mendizabal, Maialen Oiartzun, Naiara Ozamiz,
Karmele Perez Lizarralde, Karmele Perez Urraza, Iratxe
Redondo, Matilde Sainz, Nora Salbotx eta Xabier Tapia.

Komunikazioa: Paula Estevez.

Administrazioa: Uxue Ugartemendia.

Azaleko argazkia: Hik Hasi.

Diseinua: Sorland.

Maketazioa: Hik Hasi.

Inprimategia: ANTZA S.A.L.

Hezkuntza Sailak onetsia (2025-5-16).

Kopurua: 3.000 ale.

Hik Hasiko edukiak baliatu eta zabaldu ditzakezu,
gure egiletza aitortu eta soilik baldintza beretan eginez
gero. Hik Hasik ez ditu bere gain hartzen bertan plaza-
ratutako iritziak ezta bat etorri ere derrigorki haiekin.

Aurkibidea

“

Euskal Herriari izan nahiak ematen dio izatea

Bitoriano Gandiaga

6 **EDITORIALA**
Zoriontsu egingo dituen eskola

8 **IRITZIA**
Imanol Alvarez / Arantxa Urbe

10 **HILEKO IRUDIA**
Seaskak danborrekin
exijitu ditu baldintzak

12 **GAI NAGUSIA**
Kulturaren saski bat,
eskoletarako

22 **ELKARRIZKETA**
Francesco Tonucci

32 **ESPERIENTZIA**
Euskara eta
kulturartekotasunaren
betaurrekoak (eta II)

38 **EKARPENA**
Hezkidetza da bide bakarra

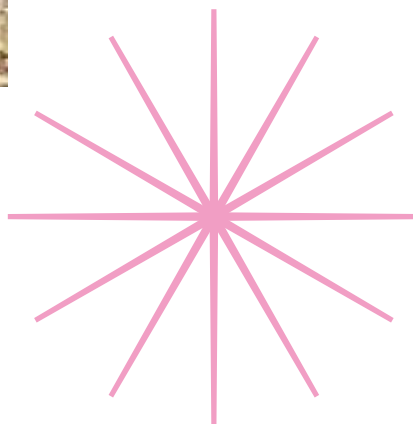

46 **AHALDUNTZE ESKOLA**
Maskulinitatea

50 **PROPOSAMENA**
Maria Paz Jimenez artista
eskoletan sartzeko urtea

54 **ATZEKO ATETIK**
Jose Antonio Zubeldia Aierbe

Zoriontsu egingo dituen eskola

Editoriala

Utz diezaiegun
hurrei jolasten,
kalera ateratzen,
mundua esploratzen,
hanka sartzen eta
hortik ikasten,
eta joan daitezela
eskolara bizitzarako
prestatzera eta ongi
pasatzera.

Eserita. Geldi. Isilik. Adi. Horrela egon behar izaten dute ikasle askok eskolan, oraindik ere. Askotan, ulertzen ez dituzten azalpen magistral luze, amaigabeak entzuten, ondoren dena buruz ikasi eta azterketa batean modurik ahalik eta perfektuenean —eta zer da bada, perfektzioa?— txukun-txukun idazteko. Neur al dezakete ezagutza erantzun zehatzak behar dituzten galdera zehatzek? Arretari eusterik ba al dago ulertezina zaigun zerbait esaten ari zaizkigunean? Zer da eskola umeentzat? Interesa pizten al die? Bertan aspertzen al dira? Gogoz joaten al dira eskolara? Nola ateratzen dira eskolatik? Astelehenaren zain egoten al dira? Edo, kontrara, ostirala noiz iritsiko desiatzen? Zertan pasatzen dute eskolaz kanpoko denbora? Zenbat denbora pasatzen dute kalean, lagunekin jolasean?

Askotan egin dizkiogu galdera horiek geure buruari, baina hausnarketan murgilarazi gaitu Francesco Tonuccik Euskal Herrira egin duen azken bidaian. Jendez beteta zegoen Abaltzisketako elizan eman zuen hitzaldia herrian hainbeste jende sartzeko bestelako aretorik ez zegoelako. Sermoi luzerik ez, hitzaldi arina baizik, eta ideia sinple bezain sakona: eskolak umeak zoriontsu egin behar ditu. Umeek bertan sufritzen baldin badute eta aspertzen baldin badira, eskola ez baita ona. Eskolak ezin du sufrimendua izan, gozamina eta deskubrimendua baizik, eta hori lortu dute Abaltzisketako Txalburu eta Zizurkilgo Mendigain eskolek. Ikasle ohiek bertan zoriontsu izan zirela diote, oroitzapen ederrak dituzte eta maitasunez gordetzen dituzte eskolako urteak. Malkoei eutsi ezinik eman zizkien eskerrak eskolako arduradunei eta irakasleei ikasle ohi batek: “Eskerrik asko nire haurtzaroa zoriontsu egiteagatik”. Opari ederragorik!

Izan ere, nolako umeak nahi ditugun galdetuta “zoriontsuak” erantzungo dugu gehienok, izan hezitzaile, irakasle zein guraso. Jar ditzagun bada, horretarako oinarriak. Utz diezaiegun jolasten, kalera ateratzen, mundua esploratzen, hanka sartzen eta hortik ikasten, eta joan daitezela eskolara bizitzarako prestatzera eta ongi pasatzera; inolaz ez, sufritzera eta aspertzera. Zoriontsu eta aske haziz gero, etorkizun ederragoa izango dute-eta.

Imanol Alvarez Varela

Bilboko Ellacuria-Zurbaran institutuko Filosofia irakaslea eta *hik/hasitarra*

Ez gaindituak II: Koadro osoa

Beste kurtso bat bukatzeaz dagoen honetan, gaur urtebete idatzitako *Ez gaindituak* artikulua bigarren zatia idatzi nahi dut. Gertakizun bera hainbat ikuspuntutatik aurkezten duten film poliedriko horietan bezala, aurrekoan fokua irakasleengan jarri nuen eta oraingoan Hezkuntza Saila izango da protagonista.

Eraldaketa pedagogiko sakonen beharra duen hezkuntza sistema batean gaudela onartuta, ikasleak gehiegi babesten dituen neurri sasi-pedagogikoetan jausten ari garela iruditzen zait. Familiei saldu nahi zaien arreta indibidualaren kimera postmodernoaren aterkipean, salbuespenaren ondorengoa bilakatu dugu suspentsioa. Momenturen batean, ikasle bakoitza dagokion kurtsoan kokatzea baino ideia hobea iruditu zaigu, klaseko herenari hamaika errefortzu eta moldaketa curricular egitea. Gure ikasleak eta familiak ez frustratzea lehentasuna da. Zilegi den eztabaida pedagogikoa, errotik moztu du bideragarritasunak ordea. Dekretuak edozer sostengatzen duela badakigu; errealitateak, ez.

Baina nondik dator hori, nola gauzatzen da eta zein dira ondorioak? Mundua bezain zaharra da kaka alfonbra azpian sartzea, eta

hori da Hezkuntza Sailak eskola porrotarekin egiten duena. Bide batez, dirutza bat balio duten masterrak bereizketa elementu bilakatzeko badira, harri batekin, bi kolpe. Horietatik prestigiotsuenak, unibertsitate pribatuek eskaintzen dituztelarik, jakina. Diseinatutako hezkuntza politika kontziente bati buruz ari naiz beraz, baina irakaslearen konplizitateak gabe ezingo lukeena aurrera egin. Badakit justifikazio txostenek eta ikuskariekin presio handia egiten dutela, horretarako daude, baina, Hezkuntza Sailak arazoa saihesten duen moduan saihesten dugu askotan gure gatazka gure testuinguruan. Etxean mugarik ez dietela jartzen salatzen dugu, baina gure ere ez. Egin dezagun gure esku dagoena, behintzat.

Ikasleen lanerako jarreraren zein gaitasun akademikoaren beherakada itzela da ikusten hasi garen lehen ondorioa. Apurka-apurka, gizartearen esparru guztietan nabaritzen hasia dena. Baina larriagoa iruditzen zaizkidan beste bi ondorio daude: frustrazioaren eta egoera konplexuen kudeaketari aurre egiteko ezintasuna, batetik, eta arrakala sozialaren handitzea, bestetik. Langilegoaren seme-alabak unibertsitatara heldu zirenetik, masterrak bermatzen du orain dirua dutenen maila. Eta ez naiz ari akademikoaz.

Arantxa Urbe Irazusta

Irakaslea eta *hik/hasitarra*

Hind Rajab ere gurea da

Hind Rajab-ek 5 urte zituen Israelgo armadak hil zuenean. Gazatik alde egiteko agindua betetzen ari zirela, tanke israeldar batek eraso egin zion familiaren ibilgailuari. Hura eta 15 urteko Layan lehengusina soilik atera ziren bizirik. Layanek Palestinako Ilargi Gorriari deitu zion esanez familia hil egin zutela eta tankeek tiroka jarraitzen zutela. Hizketan ari zela hil zuten.

Bakar-bakarrik geratu zen Hind mundua-
ren eta desarrazoiaren aurrean, 5 senideen gorpuez inguratuta. Basakeriaren erdian, Ilargi Gorriarekin hizketan jarraitu zuen. Geroago argitaratutako audioetan entzun zuten esaten: “Nire bila etorriko al zarete? Beldur naiz, zatozte, mesedez!”. Hind hiru orduz aritu zen desesperatuki laguntza-zerbitzuei bila joateko eskatuz; gose eta egarri zela, zaurituta zegoe-la eta iluntasunak beldurra ematen ziola esan zien. Joan zen anbulantzia laguntzera. Han zihoazen bi osasun-langileak ere erail zituzten, nahiz eta Israelek pasatzeko baimena eman zien.

Israelen inbasioaren izugarrikeriaren sinbolo da Hind; 10 minuturo adingabe bat hiltzen dute Palestinan. Hala, zigorgabetasun osoz infantizidioa era sistematikoan eta planifikatuan egiten duen munduko herrialde bakarra da Israel. Palestinan eta Gazan haur izateak edota zibil izateak ez du inolako begirunerik.

Izan ere, Israelgo presidenteak publikoki adierazi du: “Gazan ez dago zibil errugaberik”.

Israelek, 5 hilabetea, azken 4 urtetako munduko gerra guztietan baino haur gehiago hil zituen Gazan. 2024ko irailean, Gazako Osasun Ministerioak 649 orrialdeko dokumentu bat argitaratu zuen, 2023ko urritik hildako palestinarren identifikazioekin: lehenengo 14ak urtebetetik beherako haurtxoak dira.

Laster beteko dira 15 urte **Hik Hasi** Palestina-ko eskoletan izan zela. Bertatik bertara somatu genuen haien bizitzeko grina eta indarra. Eskola bateko bazterretik zelatan aritu zen 6 urteko mutikoa. Ez zen hurbildu. Bazituen bere arrazoiak. Aita begien aurrean hil zioten, baita haren laguntzan joan zen ama haurduna ere. Umeek egin zizkiguten marrazkietan etxeak, zuhaitzak, txoriak zeuden. Gure hurrek eginak izan zitezkeen. Aldea, hesi amaigabe batek inguratzen zituela. Ez ziren Palestinatik irten, arriskutsuegiak ziren, nonbait. Hinden argazkia dut aurrean. Ile luze kizkurreko eta begi beltz distiratsuko neskabila irribarretsua da. Gure 5 urteko ikasgeletako edozein haur izan zitezkeen, baina gazatarra da.

Orduko hartan irakasle palestinarrak eskari bat egin zioten **Hik Hasiri**: “Kontatu zuen etxean hemen gertatzen ari dena”. Gaurkoa, eskatutakoa betetzera dator.

Hileko irudia

Seaskak danborrekin exijitu ditu baldintzak

Mikel Agirrezabala

Parisen entzunak izateko beharrarekin, Seaskako ikasleek, irakasleek eta familiek urteko hirugarren danborrada egin zuten maiatzaren 23an Baionako karriketan, euskarazko irakaskuntzak behar dituen baliabideak exijitzeko. Maiatz hasieran jaso dituzte datorren ikasturterako Parisek esleitu dizkien irakasle postuak eta kopuruak ez datoz bat Seaskaren beharrekin. Erik Etxart Seaskako lehen-dakariordeak adierazi zuen ez zaiela gutxienekoa eman: "Nork irudikatzen ditu 39 ikasle kabitzen ez diren ikasgela batean?". Ez dutela urrats bat ere gibelera egingen adierazi zuen Etxartek. Seaskak dituen 39 ikastetxeetako ikasleak, familiak eta irakasleak elkartu ziren Baionako protestetan.

Gai nagusia

Kulturaren saski bat, eskoletarako

Xabi Payak Hego Ameriketatik ekarri zuen Kulturaren Oinarrizko Saskiaren ideia Euskal Herrira. Saski horrek “bizitza osasuntsu bat izateko” beharrezko diren kultur esperientziak bilduko lituzke eta, era berean, euskal kulturgintzak hezkuntzan bizi duen atzerapausoari erremedioa jartzen lagunduko luke. HUHEZIKo Master Bukaerako Lan batek saski hori osatu ahal izateko marko kontzeptuala osatzeko ahalegina egin du arloko adituekin.

» Kulturaren balizko saski baten irudikapena, Aretxabaletako Kurtzebarri institutuan.

14

Ainara Gorostitzu

Euskal kultur transmisioaren katebegian eten bat dagoela esan izan da orain baino lehen. Etena baino gehiago, hezkuntzan atzerapausoak egin direla erakutsi zuten UEU-k, Jalgik, Elkarrek eta **Hik Hasik** Azpeitian 2019an egin zituzten *Sormenean hezi, kulturen bizi* jardunaldiek. Orduko hartan, alarma gorriak pizteko egoeraren geundela adierazi zuen Iratxe Retolaza literatura irakasle eta kritikariak. Gotzon Barandiaran idazle eta kultur eragileak “Zainketa Intentsiboko Unitatean” irudikatu zuen euskal kulturaren transmisioa, bereziki hezkuntzari dagokion alorrean. Berehala, datuek berretsi egin zituzten adierazpenak: hala nola Siadeco / Eusko Jaurlaritzaren 2018ko ikerketa baten ondorioa izan zen kultur zaleek erdarazko ekoizpena lehenesten dutela; Soziolinguistika klusterraren *Arrue* ikerketak EAEko ikasleen hizkuntza eta kulturarekiko atxikimendu

falta agerian utzi zuen 2019an; Mintzola eta EHUren 2020ko ikerketak ikasleek sentitzen dutena adierazteko arazoak dituztela zioen...

Azpeitiako jardunaldien atzetik kultur eragileen agerraldiak eta pausoak etorri ziren, besteak beste, kultur transmisioak leku gehiago eta sistematizatuagoa izan dezan hezkuntzan, eta bereziki unean langai zen EAEko Hezkuntza Legean. Legeak, haatik, anbiguotasunetik gehiago du kulturari dagokionez, adostasunetik eta sistematizaziotik baino, **Hik Hasiren EAEko Hezkuntza Legea**. *Biharamunerako koordinatuak* liburuan Retolazak eta Barandiaranek jaso zuten moduan.

Gaur-gaurkoz, literaturaz besteko kultur dizipliniek sistematizazio gutxi dute Euskal Herriko curriculumetan, eta irakasleen edo ikasle txeen esku gelditzen da, zer diziplina jorratu,

diziplina bakoitzeko zer transmititu eta nola. Transmisioa sistematizatzeko, eta adosteko baliabide moduan Xabi Payak Kulturaren Oinarrizko Saskiaren (KOS) ideia ekarri zuen Hego Ameriketarik Euskal Herrira, *Eskola hiztun bila* jardunaldietan 2019an. Curriculumak curriculum, lurralde eta erregimen desberdinak ditugun hezkuntza sistemetan aplikagarri izan daiteke Kulturaren Saskia, kultur kontsumoaren gutxieneko edukien multzoa zehazten baitu. Helburu argia zuen Payaren proposamenak: “Imajinatu mundu bat non kultura elikaduraren parekoa den, non egunean bizitzeko behar diren gutxieneko kaloriak gomendatzen zaizkigun moduan, garapen iraunkor onenerako bizi behar ditugun kultur esperientziak iradokitzen zaizkigun”. Horretarako, lau urrats zehaztu lirateke: ezagutza, gozamena, jabetzea eta jarduera.

Orduko hartan, ordea, arduradunek ez zioten Payak botatako amuari eutsi. Eta Mondragon unibertsitatearen HUHEZI Humanitate eta Hezkuntza Zientzien fakultatearen Euskal Kulturaren Eragiletza masterreko irakasleek hartu dute proposamenean sakontzeko ardura, masterrean zehar arlokako kultur saskiak ondus eta aurrera begira Euskal Kultur Eragiletza Hezkuntzan aditu-titulu espezifikoa sortuz. Idurre Alonso eta Retolaza dira masterreko irakasleetako bi. Harago, Alonsoren zuzendaritzapean, HUHEZiren Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko, Lanbide Heziketako eta Hizkuntzen Irakaskuntzako Irakasleen Prestakuntza Unibertsitate Masterreko (MBL) Master Bukaerako Lan gisa ere ahaleginak egin dira Payaren proposamena egikaritzeko, eta ikastetxeetarako Kulturaren Saski bat osatzeko. Kasurako, Eder Iturraldek, Maite

Quevedok, Iban Balerdik eta erreportaje honen egileak saski bat ondu ahal izateko beharrezkoa den marko kontzeptualaren proposamen bat osatu dute, eztabaidarako abiapuntu gisa. Alonsoren eta Retolazaren elkarriketez gain, Aritz Ibañezen, Julen Agirreren, Gotzon Barandiaranen, Ixar Eizagirreren, Mikel Artolaren eta Eneko Bidegainen ekarpenekin osatua.

Saskia osatzeko, ehuna falta

MBLaren abiapuntuko asmoa dantzarako, musikarako, literaturarako eta bertsolaritzarako DBH 1. eta 2. mailerako saski bat proposatzea baldin bazen ere, egingdako elkarriketek eta gaiari buruzko bibliografiak erakutsi dute, gaur-gaurkoz —ez diziplinaz diziplina eta, beraz, are gutxiago saski baten osotasunean ere—, ez dagoela ehun adosturik euskal kulturaren oinarrizko saski batek eskoletara eraman behar-

ko lukeenaren gainean, eta ezta saski hori nola —eta kasu batzuetan nork— landu beharko litzatekeen zehazteko ere. Beraz, euskal kulturaren saski bati begirako lehen ondorioa hori litzateke: gaur egun ez dago irizpide adosturik saskia osatzeko. Arloz arlo, dantzan, kantagintzan, literaturan, bertsolaritzan eta abarretan ez dago ezagutza minimo hori egituratua, eta ondorioz, MBLaren azken ekarpena alor bakoitzean kontuan izan beharreko marko bat eraikitzen hastea izan da. Beraz, kulturaren transmisioari erantzuteko eta ikasleen kultur eskubidea betetzeko balioko lukeen KOS bat gauzatu ahal izateko, prozesu bat behar dute kulturagintzak eta hezkuntzagintzak.

Imajinatu mundu bat non kultura elikaduraren parekoa den, non, giza garapen iraunkor onenerako aldian aldian bizi behar ditugun kultur esperientziak iradokitzen zaizkigun

Xabi Paya, kultur eragilea

» HUHEZIKo lana dantzaren, kantagintzaren, bertsolaritzaren eta literaturaren alorrean saskia pentsatzeko ahalegina da.

Kulturaren saski bat osatzeko markoa

Ikasleen kultur premiak asebeteko dituen saski hori osatzeko, "egiturazko planteamendu bat" behar da, Idurre Alonsoren aburuz. Zehazki, irakaslearen iritziz, saskiaren helburua, alde batetik, "egituran bertan pentsatzea da", eta beste alde batetik, ikasleei kultura euren bizitzatik gertu dagoen tresna moduan aurkeztea litzateke: "Kultura orain arte urruneko gauza baten kontaketa izan baldin bada, buelta eman behar zaio ikuspegi horri, eta azpiko geruza horietan eragiteko baliabideak eskaini behar ditu, hau da, herritarrak kulturen aritzeko hezkuntzak zer eskaini beharko lukeen pentsatu beharko genuke". Funtsean, Alonsoren aburuz ikasleei "kulturen aritzeko baliabideak eskaintzea" izango litzateke saskiaren gakoa.

Marko hori pentsatzeko arloetako adituekin

elkarriketak egitean berehala agertzen dira euskal kulturak egituraz eta orokorrean dituen hainbat korapilo, MBLeke ondoirioetan jasotzen den moduan. Hasteko, literaturaz besteko diziplinek curriculumetan lekurik ez izateak zailtasun asko dakartza bai KOS bat pentsatzeko, baina harago, kulturgintzaren transmisioa modu sistematizatuan eta adostuan bermatzeko. Curriculumetan lekurik ez izateak irakasleek arlo horietan (dantza, bertsolaritza eta kantagintzak, kasurako) beharrezko prestakuntzarik ez jasotzea dakar, ez Irakasle Eskoletan ezta Euskal Ikasketetan ere. Gainera, diziplina horiek unibertsitatean ez egoteak arlo horien didaktika behar beste ez garatzea ere badakar. MBL honek argi uzten du irakasleak giltzarri direla KOS baten galeratzean, eta euskal kulturgintzaren transmisioan. Haatik, MBLak nabarmentzen du euskal kulturgintzaren transmisioak hezkuntza politika sendoak

Kultura orain arte urruneko gauza baten kontaketa izan baldin bada, buelta eman behar zaio ikuspegi horri; herritarrak kulturaren aritzeko hezkuntzak zer eskaini beharko lukeen pentsatu beharko genuke

Idurre Alonso, HUHEZIKo irakaslea

Gurea bezala, kultura txikia izateak baditu abantaila batzuk, eta badugu garaia abantailaiei begira jartzekoa. Herri honek ematen du eragileon arteko plangintza bat egiteko aukera kultur saski bati begira

Ixiar Eizagirre, Bertsozale elkarte

behar dituela eta ez dela aski irakasleek arduraz izatea, "formazioa, legeak, curriculumak... denak ardaztu beharko lirateke ikasleen kultur eskubidea eta heziketa bermatzeko".

Etorkizunean geletara eramango den kultur saski bat egiteko, ebatzi beharreko beste korpilo bat kultur ereduarena da. Hain zuzen ere euskal kultur gintzan egun bizi-bizirik dagoen auzia: merkatuari begirako kultur eredu, hau da, kontsumitua izateko sortzen den kultura ala parte-hartzaileagoa den kultur eredu, herri kulturarena hartu beharko litzateke saski baterako ardatz? MBLko elkarriketatuen ar-

tean, argia da iritzia: arizaleak sustatu beharko litzuke KOS batek, kultura bere bizitzaren parte duen ikaslea. Bai, kulturak nerabeari adierazteko eta garatzeko ematen dizkien baliabideengatik eta baita, Barandiaranek dioen moduan, euskal kulturak behar duenagatik ere: "Euskal kulturak kulturzaleak behar ditu, sortzaileak, antolatzaileak, zaleak... behar ditu".

Hurrengo lerroetan MBLen jaso diren lau diziplinei begira Euskal Herri luze zabaleko ikastetxeetan baliatzeko saski baterako, diziplinetako adituen –eta bibliografien– arabera kontuan izan beharreko irizpideak eta auziak zerrendatuko ditugu:

Dantza: oinarritzko alfabetatzea xede

Dantzak historian izan duen lekuaren erakusle izan da, garaian-garaian, hezkuntza arautuan izan duen presentzia: garai bateko heziketan, ordaindu zezaketenek soilik jasotzen zuten, dantza guztiz funtsezko ikasgaia zen. Gaur egun, ordea, dantza ez dago Euskal Herriko hezkuntza arautuan inongo curriculumetan txertatua, eta, beraz, ez dago ez standartzatua eta sistematizatua.

Kulturaren Oinarritzko Saski batek aukera emango luke jatorri, bizitoki, familia-eredu, etxeko hizkuntza eta kultur baliabideak direnak direla ere, haur guztiei euskal dantzaren gutxieneko ezagutza bat transmititzeko. Eta, gaur eta hemen, euskal dantzaren transmisioari ere ongi etorriko litzaioke hezkuntza aratuak ekar dezakeen alfabetizazioa eta ordena, Joan Antonio Urbeltz ikerlariak aspaldi esan zuen moduan. Izan ere, dantzan gutxieneko bat jakin badakienak ere, "zer" eta "nola" jakiteaz gain, "zergatik" egiten duen jakin behar bailuke. Izan ere, inkongruentzia handietara iritsi da euskal dantzen transmisioa, Oier Araolazak aurrekuaren kasu paradigmaticoarekin azaltzen duen moduan: "Korroan dantza egiteari, *esku-dantza* deitu

Bertsolaritza ez dago curriculumetan baina transmisioari begirako irizpide sendoenak dituen alorra da.

izan zaio, eskuz esku osatzen dugun dantza delako. *Esku-dantza* horretan badago aurreko esku bat eta atzeko esku bat: *aureskua* eta *atzeskua*. Aureskuak benetan auresku izateko beharrezkoa du soka. Gaur egun ohitu gara auresku bat bakarkako dantzari baten gisan ikustera, eta ez du zentzurik dantzaren, aureskuaren ikuspuntutik. Azkenengo mende erdian, guztiz ahanzi dugu taldeko dantza bat dela eta dantza horretan ohorea sokako kide izatea dela. Dantzaren parte eta protagonista izatetik, dantza horren kontsumitzaile edo hartzaile izatera pasa gara”.

Alta baina, kultur saski batekin dantza gelaratzek o, zer transmititu beharko litzatekeen adostetik urrun dago dantzaren alorra. Hezkuntzari eta transmisioari loturiko bi korapilo potolo bizi baititu egun: batetik, dantza hezkuntza arautuan ez dagoenez, ez HHko, ez LHko ez DBHko irakasleen ikasketetan ez dute

arloan honi dagokion prestakuntzarik jasotzea, eta beraz, arloa ezagutu gabe transmititzetik ez dela posible dio Araolazak.

KOSak dantzaren alorrean izan beharko lukeen helburuari dagokionez, ordea, adostasuna handiagoa da: gure gorputz hizkuntzan alfabetatzeko gutxieneko batzuk ezarri beharko litzuke kultur saskiak. Hau da, euskal dantzen gutxieneko bat ezagutu eta plazan dantza egiteko konpetentzia eskuratu beharko luke Derrigorrezko Hezkuntza amaitu duen ikasle batek, Julen Agirre ikerlariaren arabera. Izan ere, Araolazak dioten moduan, euskara euskaldunon berbazko hizkuntza dugun moduan, euskal dantza baitugu gure gorputz hizkuntza. Gazteak behar du beraz, euskaldunon gorputz hizkuntzan alfabetatu. Aipatu behar da, Agirre, Ane Sarasketa eta Izaro Intsausti dantzariek Kultur Eragiletzako mastererako dantzarako saski bat proposatu zutela

—kasu horretan LHko hiru zikloi begira—, non korroko dantzak, esku dantzak eta binakako dantzak ikasteteko sekuentziazioak proposatzeaz gain, sortzeko eta horiez jabetzeko eta ekitaldietan parte hartzeko proposamen zehatzak jasotzen dituzten.

Kantagintza: baliatu beharreko tresna

Kantua ez da soilik adierazpen artistikoa, Anjel Valdes editorearen arabera, baizik eta nortasun kolektiboaren eta transmisio historikoaren oinarritzko euskarria ere bada: “kantua dugu kulturaren transmisiorako eta zabalkunderako dagoen tresnarik eraginkorrena”. Haren ustez, kantuek gure identitatearen sustraiak jasotzen dituzte, “eta horiek gogoratzen eta gogorazten direnean, gure kulturak katebegiak irabazten dituela ikusten dugu”. Are gehiago, Josu Larrinaga irakaslearen arabera, musika ez da soilik iraganaren eta orainaren isla: “izan garena eta garena, nahiz egiten duguna islatzeko gaitasuna izateaz gain, musikak egin egiten gaitu”.

Alabaina, MBLak jasotzen duen moduan, gaur egun errealtate bat da belaunaldi askoren erreferente ikur eta sinbolo izan diren abestiak ez direla jada ezagunak gazte askorentzat. Gazte askok ez dute tradizioa ezagutzen, baina ezta abangoardia ere. Musikaren esperientzia ikastetxeetan baliatzea gazteak euskal kulturara gerturatzeko leiho paregabea litzateke, Alberto Barandiaran kultur kazetariaren arabera.

Berez, curriculumei erreparatuz, euskal kantagintzak izan badu tarte txiki bat, zehazki Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan, eta berriki, Pako Aristik eta Mikel Markezek *Gora Euskal Kantagintza* gida argitaratu dute, euskal kantagintzaren transmisioa sustatzeko asmoz. Alabaina, kantagintzaren transmisioa zentzu historiografikoan beharrean, genealogikoan egitea proposatzen du MBLak saskiaren

bidez. Alde batetik, euskal kantagintzaren ezaugarrietako bat delako bere baitan genealogia egitearena, eta aitzindarien oihartzunak etengabeak direlako egile modernoetan ere eta era horretan, kantagintzaren garapena erakutsiko litzatekeelako, bai edukietan eta baita forman ere, Gotzon Barandiaranen aburuz. Modu horretan, euskal musikaren (eta oro har euskal kulturaren) gainean dauden aurreiritzi batzuk gainditzeko balioko luke saskiak, izan ere Retolarezaren arabera, kalitatearekin eta aniztasunarekin lotutako aurreiritziak oraindik bizirik daude gizartean: “Gaur egun euskal musikan zein gauza interesgarriak eta anitzak dauden erakutsiz lan handia dugu egiteko hezkuntzatik, kultur hautuak ezezagutzatik egiten baitira askotan”.

Bertsolaritza: subalternitatean sendo

Bertsolaritza ez dago curriculumetan, eta ez dago, ondorioz, unibertsitatean. Bazterketa horrek irakaslegaien oinarritzko prestakuntzari eragiten dio eta, dantzan bezala, funtsezko auzi bihurtzen du balizko saski baten garapenari begira, saskia NORK gelaratuko lukeen, Bertsozale elkarteko Mikel Artolaren arabera, “debate hori oso interesgarria eta oso beharrezkoa da”. Era berean, bertsolaritza curriculumetan ez egoteak eta beraz, unibertsitateatik at gelditzeak, arloaren didaktikaren garapenari ere eragiten dio.

Haatik, MBLrako landuriko lau diziplinen artean bertsolaritza da transmisioa eta

didaktika arautuen eta adostuen duen alorra, bere subalternitatean, Bertsozale Elkartearen ekimenez. Ez alferrik, 1970eko hamarkadaz lehen bertso eskolak sortu zirenetik, garapen handia izan du bertsolaritzaren transmisioak. Gaur-gaurkoz, curriculumetan ez badago ere, zazpi lurraldeetako 500 ikastetxeetako 30.000 ikaslek jasotzen dituzte bertso eskolak ikas-orduetan.

Beste diziplinetan bezala, kultur saski bat pentsatzeko garaian, ZER sartu pentsatu aurretik, abiaburuan argitu beharreko gaia da, Bertsozale elkarteko Ixiar Eizagirre eta Artolarentzat, zer kultur eredu landuko den saski horren bidez ikasleekin. Kantagintzan eta dantzan bezala, bertsolaritzan ere hausnarketa bertsuak darabiltzate burutan. Artola: "Kulturaz ari garenean, galdetu behar dugu zeri deitzen diogun kultura. Eztabaida interesgarri bat egon daiteke kontsumo kultural eta herri kulturaren artean. Jakinda ez dagoela marra zehatz bat, eta bertsolaritzaren kasuan, gutxiago".

Gaur egun ZER hori lantzen ari da Bertsozale Elkartea, 9 urtetik 18 urtera arteko ikasleek zein bertsolari ezagutu beharko lituzketen, zer sorta, zer doinu... corpus hori osatzen ari dira bertso-eskoletarako, saski handi bat litzatekeena, eta beraz, etorkizuneko KOS baterako baliagarri litzatekeena. Eta balizko saski baten helburuei dagokienez, hainbat xede ezarriko litzioke Artolak saskiari, tokian toki, egoeraren arabera. "Eremu soziolinguistikorik

euskaldunenetan Derrigorrezko Hezkuntza amaitzen denean, gaitasun aldetik bat-bateko bertsolaritzari dagokionez, kopletan bat-batean egiteko gai izatea jar genezake helburutzat. Eremu erdaldunetako helburua apalagoa litzateke: koplaka ezin baldin bada, puntuka zerbait egitea ezarri beharko genuke helburu minimo moduan, zerbait esperimentatzeko gai izatea".

Literatura: heziketa literarioa xede

Beste diziplinak ez bezala, Literatura nahitaezko irakasgaia da derrigorrezko eskolaldian, Lehen Hezkuntzan zein Bigarren Hezkuntzan. Halere, Literatura hizkuntzari lotuta dago arloan, eta bereziki Bigarren Hezkuntzan eta Batxilergoan, literaturari hizkuntzarekiko mendekotasuna ezartzen zaio, oro har, hizkuntzaren irakaskuntzarako baliabide gisa erabiltzen baita. Adituen arabera, mendekotasun horrek zeresan estua eduki dezake literaturaren didaktikaren sistematizazio faltarekin, eta ondorioz, irakaslearen eta ikastetxearen esku geratzen da zein eduki, genero, obra eta autore landu, eta zein ez; eta baita irakurgai horiek nola landu ere. Horrekin batera, askatu gabeko beste korapilo bat da literaturaren funtzioaren gaineko adostasun falta. Alonsoren arabera, behin irakasleek argi izanda zein funtziotan sakondu nahi duten, horrek lagunduko luke bai irakurgaien hautaketan eta baita hautatutako testuen lanketan eta helburu didaktikoen finkapenean ere.

Saskiak ikasleek zer irizpideren gainean irakurri beharko luketen sistematizatzen eta adosten lagundu beharko luke. Izan ere, gaur egun ikasleek Batxilergoa amaitzean euskal literaturari dagokionez irudi distorsionatu azaleko samarrarekin amaitzen dutela ohar-tarazi zuen Irati Urkiolak duela hainbat urte *Egan* aldizkarian.

Gaur egun curriculumak literaturaren ira-

» Kurtzebarri institutuko DBH 2ko ikasleak *Miñan* elkarrekin irakurtzen, adituek proposatzen duten moduan.

kaskuntzatik heziketa literaria begira jarri direnean, literatura kodeak ikasteko baliabideak eta mundu sinbolikoak interpretatzen ikasteko gakoak eskaini behar zaizkie ikasleei, Retolazaren aburuz. Horretarako saski baterako aukeratuko diren testuak eta —beraz irakasleei irakurtzeko proposatuko zaizkienak— aukeratzeko irizpideak ugaltu egin behar dira, eta narratibaz gaindiko beste generoek presentzia handiago eduki beharko lukete adituen arabera, hala nola poesiak, komikiak, album ilustratuak...

Eta beste auzi garrantzitsu bat saski bat pentsatzean, literaturaren kasuan ere, zer hori —corpus hori— ugaltzeaz gain, horren gainean egingo den lanketa argitzea litzateke, NOLA hori erabakitzea. Alonsok eta beste hainbat

adituk elkarrekintza sustatzen duten jarduerak proposatzen dituzte, hala nola, tertulia literarioak, eztabaida gidatuak, book trailerrak...

MBLak jasotzen duen moduan, etorkizuneko Kulturaren Oinarrizko Saski batek euskal kulturgintzaren transmisioa arautzen eta sistematizatzen lagunduko luke eta ikasleen kultur eskubidea asetzeko aukera eskainiko luke. Nahiz eta gaur-gaurkoz ehun adosturik ez dagoen saskia pentsatzeko, Ixiar Eizagirrek gisako lana egingarri eta beharrezko ikusten du: “Gurea bezala, kultura txikia izateak baditu abantaila batzuk, eta badugu garaia abantaila begira jartzekoa, beti ezintasunei begiratzen baitiegu. Herri honek ematen du eragileon arteko plangintza bat egiteko aukera kultur saski bati begira”.

Euskal Herrian izan da Francesco Tonucci pedagogo italiarra. *Beste eskola bat beharrezkoa da. Beste eskola bat posible da* izeneko hitzaldia eskaini du Abaltzisketan eta Abaltzisketako Txalburu eta Zizurkilgo Mendigain eskola txikiak bisitatu ditu. Irakasleen helburua umeen zoriontasuna izan beharko litzatekeela dio Tonuccik eta esperientziaren eta jolasaren bidezko ikasketa defendatzen du.

Francesco Tonucci

PEDAGOGOA

“ Eskola ez da ona
umeek bertan
sufritzen baldin
badute eta
aspertzen
baldin badira

» Dozenaka pertsona izan ziren Francesco Tonuccik Abaltzisketako elizan eskaini zuen hitzaldian.

Olatz Lasagabaster

Gaur egungo eskolak behar bezala funtzionatzen al du?

Ez. Nik, haurtzaroan, eskola itxita topatzea espero nuen egunero. Eta gogora datorkit Uru-guaiko neskatila batek aitari erantzun ziona eskolatik gehien zer gustatzen zitzaion galde-tu zionean: handik alde egitea. Oso ohikoa da eskola umeen gustukoa ez izatea; ume asko aspertu egiten dira eta horrek arazoak sortzen ditu. Aspertzen baldin badira, ez dute ikasten, eta ikasten ez badute eta eskolak sinesten baldin badu bere misioa ikaskuntza dela, ez da ulargarria eskolara joatea. Irakasleei ez zaie eskola gustatzen; ez dute pribilegio gisa bizi, zama gisa baizik, eta familiei ere, ez zaie es-kola gustatzen. Are gehiago: gizarteari ez zaio

eskola gustatzen, pertsonak ez dituelako prestatzen gizartean egin behar duten horretarako, kasurik gehienetan, behintzat. Nik uste dut horrek guztiak lotura duela eskolaren izaerarekin, ikastearen eta irakastearen arteko harremanaren gainean eraikia baitago. Horren guztiaren atzean dagoen irudia edalontzi hutsarena da: ikasleak edalontzi huts baten modukoak dira eta irakasleek edalontzia pixkanaka betetzen dute. Ebaluazioa, berriz, edalontzia zenbateraino bete den neurtzea da. Definizio horrek esperientzia askorekin bat egiten du, baina gaur egun badakigu edalontziaren metafora hori okerra dela. Horren aurrean, Freineten proposamena dugu: ikasleek egiten duten eskola. Freinet gidaritzat hartzen dut zeren nire ustez

eskola horrela eraiki behar da: dagozkien ardurak euren gain hartzen dituzten irakasleekin, eskolari umeak onartzea —ez epaitzea— dagokiola aitortzen duten irakasleekin. Ume bakoitzaren gaitasun naturalak eta adimena garatzeko ausardia duen eskola behar dugu. Bestela, eskola osasuntsu dauden pertsonak sendatzen dituen eta gaixoak errefusatzen dituen erietxe baten modukoa da.

Zer proposatu behar diogu eskolari hobea izan dadin? Eta zer behar dute umeek?

Kontua da nola ezagut dezakegun ume bakoitzaren nortasuna, nola ezagut ditzakegun haren gaitasunak. Nik uste dut entzutea dela horretarako bide bakarra: ez umeek irakasleari eserita eta isilik entzutea, baizik eta jakin-mina, interesa eta motibazioa duten irakasleak egotea; eta euren ikasleak entzuten dituztenak, ikasleek eurek nor diren deskubri dezaten.

Eskola horrela eraiki behar da: dagozkien ardurak euren gain hartzen dituzten irakasleekin, eskolari umeak onartzea —ez epaitzea— dagokiola aitortzen duten irakasleekin. Ume bakoitzaren gaitasun naturalak eta adimena garatzeko ausardia duen eskola behar dugu

Irakaskuntzaz hitz egiteko metaforarik onena nekazariarena da: haziak bere erara eta ahalik eta ondoen hazteko egitekoa du. Umeak hezitzaileei esker hazten diren haziak dira.

Ikasturtea gainditzeko 5-a lortu behar izatea, heziketa kaskarra da, entziklopedikoa: ikasgai ugari eta denetik pixka bat eskantzera mugatzen da. Bikaintasunaren heziketa da, non ikasle bakoitzak onena izan behar duen, baina bakoitza berean onena izatea beste zerbait da; arlo batean, agian bitan, izan daiteke onena, zaila baita arlo gehiagotan onena izatea. Horrekin ez dut esan nahi eskolak umeari esperientzia bakarra eskaini behar dionik, baina bereziki esperientzia jakin bat bizi dezala bultzatu behar du; berea, helduaroan lanbide izan dezakeena. Gure ikasleei eta seme-alabei opa diezaiekegun onena da gehien gustatzen zaien horretan lan egitea, ez soilik pozik eta zoriontsu bizitzeko, baizik eta modu horretan gizarteari ekarpen baliagarria egingo diotelako.

Eskolako espazioak aldatu beharko al lirateke horretarako?

Bai. Ikasgela, esaterako, egitura zentzugabea da. Gure etxeetan hainbat gela ditugu, denak desberdinak dira eta zentzugabea izango litzateke bi gela berdin izatea. Eskolan, berriz, espazio guztiak berdinak dira, zentzugabea da, baina normala iruditzen zaigu. Ikasgela guztiak berdintsuak dira, antzeko altzariak dituzte eta, hor barnean, denbora guztia eserita eta isilik pasatzen duten umeak bizi dira. Posizio berean eta leku berean denetik lantzen eta egiten dute, gainera: hizkuntza, matematika, marrazketa, musika... Hori ez da normala. Hurrei lantegiak eta laborategiak eskaini beharko genizkieke: gauzak modu aberatsean lantzeko leku espezializatuak, material egokiekin. Baratze bat, adibidez, aire zabaleko biologiako laborategia izango da haurrentzat eta laborearen prozesua bizitzeko aukera emango die: hazten ikusi, zaindu, ureztatu...

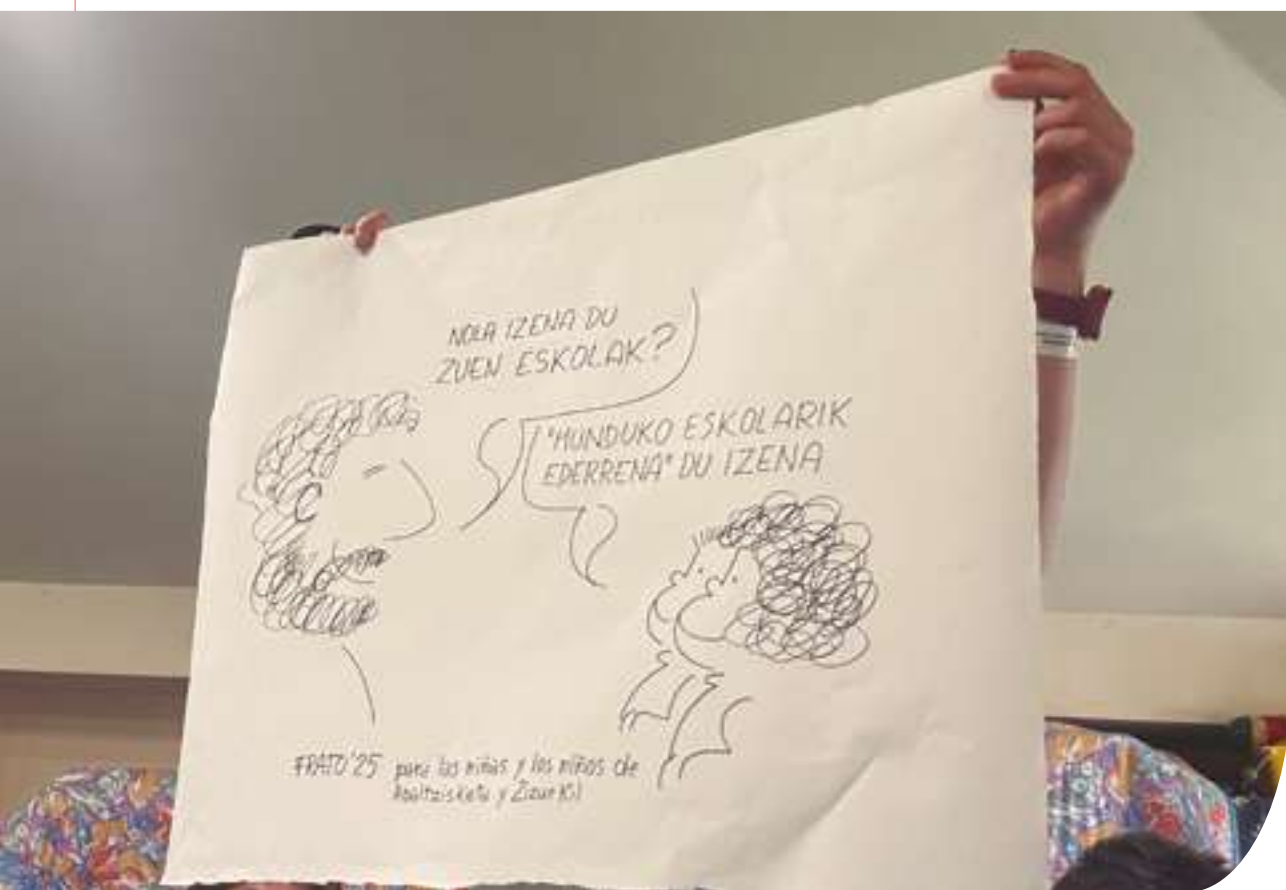
Benetako sukalde bat ere izan dezakegu jakiak prestatzeko esperientzia bizi dezaten. Hizkuntza eta matematika lantzeko ere balio dezake sukaldeak, adibidez.

Gustuko dituzten arloak indartzeko eta eskolak eskaintzen dien hori guztia esperientziaren bidez barneratzeko aukera dute modu horretan, ezta?

Bai. Niri, adibidez, izugarri gustatzen zitzaidan marraztea, baina nire marrazkiak ez zitzaizkion inori interesatzen. Binomioak, berriz, beldurgarriak izan ziren niretzat eta eskolaz kanpoko denbora binomioak lantzen pasa behar izan nuen denbora luzez. 85 urte ditut, ez ditut binomioak sekula ulertu eta bizitza ona izan dut. Ez da bidezkoa binomioen kontura negarrez aritu izana, binomiorik gabe lasai asko bizi gaitezke eta. Hainbeste sufritu beharra! Eskola ez da ona umeei bertan sufritzen baldin

Haurrei lantegiak eta laborategiak eskaini beharko genizkieke: gauzak modu aberatsean lantzeko leku espezializatuak, material egokiekin

Abaltzisketako eta Zizurkilgo eskolentzat Tonuccik marraztu zuen irudia. Pedagogoak izateaz gain, Frato ezizenez sinatzen dituen irudigilea ere bada Tonucci.

badute eta aspertzen baldin badira. Nik uste dut irakasleen helburua umeen zoriontasuna izan beharko litzatekeela.

Zer-nolako ekarpena egiten dio eskolari hainbat adinetako ikasleak elkarrekin egoteak?

Adinak nahastea arraroa iruditu izan zaio jendeari, baina ez da arraroa. Zentzugabea izango litzateke hitzaldi batean, esate baterako, entzuleak adinaren arabera sailkatzea, baina eskolan umeak adinaren arabera banatzen dira. Nik dakidala, behintzat, ez dago bizitzan adinaren arabera banatzen gaituen beste esperientziarik, eta eskolak bizitzarako maistra izan beharko luke.

Haur Hezkuntzaz eta Lehen Hezkuntzaz ari gara, baina aukerarik ikusten al duzu eredu hori Bigarren Hezkuntzara eramateko?

Esperientziak esaten digu eskola txikietatik ateratzen diren ikasleek institutuan ez dutela inolako arazorik izaten, nahiz eta institutua beste era batera pentsatua eta antolatua egon. Bigarren Hezkuntzan eredu bera jarrai liteke, talde heterogeneoak sor daitezke adinak eta gaitasunak nahastuta, talde dinamikoetan. Generoaren arabera banaketa gainditu zenean eta neska-mutilak batera lanean hasi zirenean, asko aberastu zuten elkar. Era berean, aurrerapauso handia izan zen eskola bereziak ixtea eta desgaitasunen bat duten umei ikasgela arrunt batean egoteko eskubidea aitortzea. Nik beti pentsatu izan dut ikasgelan desgaitasuna duen umeren bat izatea opari handia dela.

Nolakoak izan beharko lirateke eskolako kanpoko espazioak?

Zabuek eta txirristek ez dute jolasarekin zerikusirik. Umeak ilaran egoten dira horiek noiz libratuko zain eta zain dauden bitartean, ez da jolasik. Eskolan, jolasgaraia ez da jolasa izaten, atsedena baizik. Eskolan ez da jolasik

existitzen, umeak helduen ardurapean daudelako eta bertan ezin zaiolako kontrolari uko egin. Eskolako espazioak interesgarriagoa izan beharko luke, ez zabuak, txirristak eta futboleko ateak soilik. Jolasgaraia ezagutza trukatzeko espazioa izan beharko litzateke, ez eserita eta isilik egoteko, baizik eta askatasunez mugitzeko, elkar topatzeko, eztabaidatzeko eta jolasteko. Zikintzea ere bizitzaren parte da eta interesgarria izango litzateke asfalto baina, lurra izatea. Baratz bat izatea gomentatzen dut beti, esperientzia eta lantegia delako. Umeek jolastu egin behar dute eta eskolak lagundu behar du jolastea garrantzitsua dela ulertarazten. Hori bultzatzea dezakegu etxeko lanik bidali gabe.

Eskolaz kanpoko denbora beteta dute ume askok. Gainera, eskolatik ere etxeko lanak eramaten dituzte etxera. Zer iritzi duzu etxeko lanei buruz?

Umeek ez dituzte etxeko lanak atsegin eta nik ez dut ulertzen zergatik tematzen den eskola horrekin. Irakasleek esaten didate orain gurasoek eskatzen dituztela etxeko lanak, baina hori nahikoa arrazoi al da ikasleei etxeko lanak bidaltzeko? Gurasoek matematikarik ez emateko eskatuko baliote, irakasleek matematika baztertuko al lukete?

Umeek jolasteko denbora behar dute eta jolasa desagertu egin da umeen mundutik; horrek kostu pertsonal eta sozial ikaragarria izango du. Jolasak autonomia behar du, ez da posible lagunduta jolastea; *jolastu* aditza *utzi* aditzarekin soilik elkar daiteke. Umeek etxetik atera behar dute ahalik eta azkarren, egunero atera behar dute kalera lagunekin jolasteko eta ondoren gertatu dena etxean kontatzeko, nahiz eta ezin duten dena kontatu, batez ere ongi pasatzen baldin badute. Eta guk onartu behar dugu gure seme-alabek ezin digutela dena kontatu. Jolas horiek eskolako egunak baino hobeto gogoratuko dituzte, ziur aski, eta esperientzia hori ezin du beste ezerk ordezka-

tu. Badira soilik lagunekin jolasean, helduen presentziarik gabe ezagut eta gara daitezkeen alderdi sakonak. Jolasaren bidez egokitzen ikasten dute: noraino joan daitezkeen, zer egin dezaketen, zer gustatzen zaien eta zer ez, zer ateratzen zaien ongi...

Eta garrantzi handia dute mugek ere. Gaur egun arazo handia dugu nerabeekin, baina nerabezaroan lehertzen diren arazo guztiak haurtzaroan eraikitzen dira; 14-15 urterekin munduari lehen aldiz aurre egin behar dioten neska-mutilak dira, baina arauak 3-4-5 urterekin hautsi behar dira eta lasai ateratzen utzi behar diegu; umeak hainbeste maite ditugu, ateratzen utzi beharko geniekeela. Jakina, ateratzen uzten diegu denbora, espazio eta portaera arauekin. Eta umeek ikasten dute arauak errespetatu behar dituztela, baina horiek hausteko aukera dutela. Batzuetan arau horiek haustea erabakitzen dute ardura eta ondorioak euren gain hartuz, egin nahi duten hori egiteak merezi duela pentsatzen dutelako. Bizitzarako balio duen benetako eskola da jolasa. Jolasaren motore nagusia plazera da eta helduoi zaila egiten zaigu hori ulertzea, familia eta eskola betebeharrarekin konektatuta daudelako eta betebeharra plazera baino motore ahulagoa delako.

Eta zer iritzi duzu azterketei eta ebaluazio probei buruz?

Ebaluazioak esaten du zerbait gertatzen ez bada, irakaslearen errua dela. Irakasleak ezin du bere burua ebaluaziotik kanpo kokatu. Ebaluazioa normalean ikusten den moduan, edalontziak hutsik daudela pentsatzen da eta, ondoren, noraino bete diren begiratzen da. Abiapuntua okerra da. Badira azterketarik ez duten herrialdeak, etxeko lanak ematen ez dituztenak eta hori legez arautua dutenak, horietako bat da Finlandia.

Nik uste dut askoz ere gehiago balio duela umeak asebetetzeak objektiboa deitzen den

froga batek baino, zeren emozioek eta aintzat hartzen ez diren hainbat faktorek pisu handia dute. Gorputzarekin eta emozioekin zerikusia duten konpetentzia asko ez dira baloratzen.

Euskal Herriko eskolak bisitatu izan dituzu. Nolakoa izan da esperientzia?

Eskola txikietako umeak pozik daude eta niri horrek emozio handia sentiarazten dit. Duela 12 urte etorri nintzenean, 2 eta 12 urteko haurrak elkarrekin zeudela jakinik, zaharrenek kezkatzen ninduten uste nuelako aspertu edo gogaitu egingo zirela.

Harrituta geratu nintzen ikaskide txikienei buruz nolako maitasunez hitz egiten zuten ikusita; asko babesten eta zaintzen zituzten. Bi irudi gorde nituen esperientzia hartan: lehenengoan, 3-4 urteko neskatila bat lixagailu elektrikoa erabiltzen ari zen 11 urteko ikaskide batek lagunduta. Eta bigarrenean, 12 urteko neskatila bat 3-4 urteko ume bati liburu bat irakurtzen ari zitzaion. Eskola txikiak eskola onak direla esateko froga izan ziren horiek niretzat. Pentsatu behar duguna —eta ez da kontu erreza— zera da: ea adibide horiek nola izan daitezkeen denontzako eskola baterako eredu. Garrantzitsua izango litzateke unibertsitateek irakaslegaiak modu horretan formatzea; unibertsitateak eredu hori bere egin beharko luke irakasle guztiak eroso egoteko, ikasleak entzuteko, ikasleen erabakiak errespetatzeko, haien nortasuna ezagutzeko, ikasleak ongi bizi daitezen eta eskola ez dadin sufrimendurako leku izan. Oraingo bisitetan orduan ikusitakoa berretsi dut.

Izan ere Abaltzisketako eta Zizurkilgo eskola txikiak bisitatu dituzu orain-goan. Zer daramazu bertatik?

Lehenengoa da, eredu honek funtzionatzen duela. Esaldi hutsala dirudi, baina ez dakit esaldi hori errepikatzerik izango nukeen ohiko eskolak bisitatuz gero. Irakasleekin, gurasoekin eta ikasleekin hitz egin dugu eta

Esperientziak esaten digu eskola txikietatik ateratzen diren ikasleek institutuan ez dutela inolako arazorik izaten, nahiz eta institutua beste era batera pentsatua eta antolatua egon. Bigarren Hezkuntzan eredu bera jarrai liteke

» Tonucci Zizurkilgo Mendigain eskolan, Elena Laiz eskolako irakasle ohia eta Lorena Morachimo Francesco Tonucci Elkarteko kidea alboan dituela.

Umeek jolasteko denbora
behar dute eta jolasa desagertu
egin da umeen mundutik;
horrek kostu pertsonal eta
sozial ikaragarria izango du

30

denak pozik daude, baita umeak ere. Ume gutxik esan dezakete eskola hauetako umeek esan dutena: eskolak zoriontsu egin dituela. Eskolako oroitzapen ederrak dituzten ikasle ohiak dira. Hori arraroa da. Nik uste dut denok dugula ongi egoteko eskubidea, ongizatea eskubide bat dela, eta eskola hauetan umeak ongi daude eta ikasi egiten dute.

Haiei hitzetan, zorionsuak dira eskolan.

Bai horixe! Eskolako oroitzapen ederrak dituzte, beraz hau bizitzarako oroitzapen onak eraikitzen dituen eskola da. Nik ez dut eskolako oroitzapenik, baina jolasaren bidez bizitako esperientziei buruzko oroitzapen asko ditut. Jolasa plazerez bizitzen nuelako eta eskola tormentu baten antzera jasaten nuelako. Eskola ahaztea zerbait alferrik bizi izana da eta eskolan urte asko pasatzen baititugu. Amorrua sentitzen dut eskola hauek nola defendatu behar ditugun eztabaidatzen ari garelako eta eztabaida ez litzateke hori izan behar, baizik eta eskola hauek nola zabaldu ditzakegun. Eskola eredu hau ume guztien eskubide gisa zabaldu eta bermatu behar baita.

»» Zizurkilgo Mendigain eskolara iritsi zenean Agurra dantzatu

zioten Tonucciri hainbat ikaslek.

Galdera laburrak

01.

Eskola garaiko oroitzapen on bat?

Ez dut eskolako oroitzapenik.

02.

Eskola garaiko oroitzapen txar bat?

Ez dut eskolako oroitzapenik.

03.

Nolako eskola amesten duzu?

Abaltzisketako eta Zizurkilgo esperientziak ezagutzeko zortea izan dut eta horrelako eskolak nahiko nituzke. Eskola horietan umeak pozik daude eta asko ikasten dute. Nik horixe bera proposatzen dut.

04.

Zuretzat garrantzitsua den balore bat?

Idealak izatea eta horien alde borrokatzea, kosta ahala kosta.

05.

Hezkuntzari buruzko film bat edo liburu bat?

El maestro que prometió el mar eta *El club de los poetas muertos* filmak eta *Printze txikia* liburua.

Esperientzia

Euskara eta kulturartekotasunaren betaurrekoak (eta II)

32

Aurreko zenbakian ikusi genuen moduan, eskolako komunitate osoak lan handia egin du Zaldibiako Lardizabal Herri Eskolan eta herrian euskara eta kulturartekotasuna uztartzeko. Eskolako irakasleek, gurasoek eta ikasleek eta herriko eragileek elkarrekin eraiki dute proiektu hori, eta agerikoak dira emaitzak.

Eider Amundarain eta Eztitxu Mujika

Lardizabal eskolako zuzendaria eta eskolako ama zein herriko zinegotzia

Eskola eta herria, herria eta eskola, elkarri estuki lotuta daude, ontzi komunikatzaileak balira bezala. Herrian gertatzen denak eragina du eskolan, eta eskolan egiten denak, herrian. Horregatik, Zaldibiako Lardizabal Herri Eskolan euskararen eta kulturartekotasunaren proiektua garatzearekin batera, beste hainbat proiektu bultzatu dira herrian, udalaren eta hainbat eragileren lankidetzarekin.

Zaldibiara etorri berrientzako harrera plana

2020an hasi zen udala herrira etorri berrientzako harrera eguna antolatzen. Ondoren, egindakoa balioetsi eta hobetu beharrekoak ikusirik, 2021 eta 2022 artean, EMUNeko aholkularien laguntzarekin udalaren harrera protokoloa landu, eta herri harrera plana osatu zen, herriko eragileak ere prozesuan inplikatu. Urtean bitan (sei hilean behin) antolatzen den harrerak, herria aurkezteko eta elkar ezagutzeko eta

gerturatzeko helburua izateaz gain, etorri berriei herrian saretzea errazteko helburua du. Horregatik, azalpen orokorreaz harago, pertsona etorri berri bakoitzaren egoerak, zaletasunak eta interesak kontuan izaten dira saioa antolatzerakoan. Hala, harrera instituzionalera mugatu gabe, herriko eragileek ere parte hartzen dute, etorri berrien zaletasunen eta beharren arabera, eta bereziki aipatu behar da herrian aniztasuna eta elkarbizitza sustatzen duen Etxekonekok Elkartearen ekarpena.

Zaldibia eta euskara

Gure herria euskaraz bizi da nagusiki, UEMAren sorreratik da mankomunitate horren kide, eta herritar askoren lanari eta inplikazioari esker heldu gara gaurdaino. Herriko eskalatik gora dauden mugimendu, erabaki eta jendarte joerek, ordea, lanean jarraitzea garamatzate ezinbestean. Horrela, eskolan abiatutako proiektuaz gain, herri mailan euskararen egoeraz hausnartuz,

hitz eginez eta ekimena izango duen gune baten beharrari erantzunez, Zaldibiako Euskararen Mahaia abiatu genuen 2024ko azaroan. Herritarrei eta eragileei zabaldua-ko deialdi irekiari erantzunez, hilean behin (eta beharrezkoa bada maizago) biltzen den mahaia osatu da, eta, lehen pausoetan, herriko eta inguruko errealitatea ezagutzen ari gara: UEMAren diagnostikoa eta lana, AEK eta euskara ikastaroak, euskara elkar-teak, Euskaraldia...

Euskara eta aniztasuna, Herri Hezitzaileen oinarri

2020an egin zuen bat Zaldibiak Oinherri Herri Hezitzaileen Sarearekin. Pandemiak baldintzatutako hasiera baten ondoren eta bidean hainbat esperientzia pilaturik —herriko plazaren eraberritzea aipatu dezakegu bereziki—, 2023-2024 ikasturtean, beste urrats bat eman zen: Txatxilipurdi Elkar-tearen laguntzaz eta eskolaren, guraso elkar-tearen eta udalaren ekimenez, herriko

herri hezitzaileen lantaldea osatzeko eta martxan jartzeko prozesua egin zen, eta helburua lortu da. Hala, talde horrek bi ekimen zehatz eta arrakastatsurekin eman dio hasiera ibilbideari: hilean behin, ipuin kontaketa herrikoiak antolatzen dira herriko liburutegian egokitu den haur liburuen txokoan, eta *Jolasa Plazara!* ekimena ere antolatzen da herriko eragile edo pertsona boluntarioek gidatuta plazan jolasa sustatzeko.

Ekimen horien oinarrian, euskara, ahozko-tasuna, jolasa, aniztasuna eta auzolana bultzatzeko helburua dago, eta haur guz-tiengana iristeko komunikazioa eta baldin-tzak (doakotasuna, besteak beste) bermatu behar dira.

Gaztetxoen parte-hartzea sustatzeko zerbitzua

2024an martxan jarritako zerbitzua da, eta jatorrian ditu herri hezitzailearen taldea osatzeko prozesua eta azken urteetan gaz-tetxoen guraso izandako herritarrek eginda-ko eskaerari erantzuteko hainbat saiakera.

Zaldibian, LH bukatu arteko hezkuntza es-kaintza dago soilik, eta Ordiziara joaten dira herriko gazteak DBH egitera. Joera berriak sorrarazten ditu horrek eskola orduetan eta eskola orduetatik kanpo, eta herriarekiko loturak askatzera edota, zenbaitetan, haus-tera eramaten ditu gazteak.

Bai aurreko horri bai gaztetxoen hainbat beharri erantzunez, ikasturte osoan zehar (astegunetan eta opor garaietan) Gazteleku zerbitzua ireki du udalak. Hezitzaile batek dinamizatzen du, doakoa da DBH 1etik 4ra arteko herritarrentzat, eta haren bidez gaztetxoek herriko hainbat dinamikatan parte hartzea bultzatzen da: herriko jaiak, eskolako festak, inauteriak...

Familien parte-hartzea
areagotzeko eta atzerritar jatorriko gurasoek gero eta gehiago parte har dezaten, bide berriak bilatzen ere jarraituko dugu. Interesgarria izango da, gainera, antzeko erronkak dituzten beste eskola batzuekin harremanetan jartzea eta esperientziak partekatzea

Egindako lana sistematikoki jasotzea

Aurreko urteetan egin dugun lana ez dadin ekintza solte gisa geratu, proiektua sistematizatu, eta eskolaren dokumentu estrategikoetan txertatu dugu:

- **Hezkuntza Proiektuan:** berariaz jaso ditugu euskara eta kulturartekotasuna lotzen dituzten helburuak.
- **Hizkuntza Proiektuan:** hizkuntzaren inguruan hartu diren erabaki guztiak jasotzen dituen dokumentua da, Eskola Kontseiluak onartzen duena eta loteslea.
- **Urteko Plangintzan:** urtero egingo ditugun jarduerak eta haien ebaluazio mekanismoak jasotzen dira Urteko Planean eta memorian.
- **Harrera plana:** ikastetxeak harrera plana martxan jartzen du eskolara ikasle eta familia berri bat datorren bakoitzean, eta hor

jasota daude euskararen eta kulturartekotasunaren proiektuari dagozkion alderdiak ere.

Etorkizuneko erronkak

Lana ez da bere horretan amaitu, aurrera begirako erronkak ere baditugu. Batetik, euskara indartzeko eta haren erabilera areagotzeko ekintzak egiten jarraitu behar dugu, horretarako estrategia eraginkorrak erabiliz. Beste alde batetik, eskolako komunikazio eleaniztuna hobetzen jarraitu behar dugu, orain arteko itzulpen tresnak erabiliz eta berriak ikasiz, guraso guztiek informazioa modu eraginkorrean jasotzen dutela bermatzeko. Familien parte-hartzea areagotzeko eta atzeritar jatorriko gurasoek gero eta gehiago parte har dezaten, bide berriak bilatzen ere jarraituko dugu. Interesgarria izango da, gainera, antzeko erronkak dituzten beste eskola batzuekin

harremanetan jartzea eta esperientziak partekatzea. Eta kulturartekotasuna lantzeko jarduerak antolatzen ere jarraitu behar dugu, bai eta gai horrekin lotzen diren beste

batzuk lantzen ere: arrazakeria, bizikidetza, euskararen erabilera...

Ondorioa: guztion ahaleginaren emaitza

Azken lau urteetan, eskolako komunitate osoak lan handia egin du Zaldibiako Lardizabal Herri Eskolan eta herrian euskara eta kulturartekotasuna uztartzeko. Eskolako irakasleok, gurasook, ikasleek eta herriko eragileok elkarrekin eraiki dugu proiektu hau, eta nabaritu dira emaitzak: parte-hartzea handitu da, hizkuntza ez da traba harremanetan, euskararekiko jarrera hobetu da, eta kultur aniztasuna aberastasun gisa bizi dugu. Eskolako edozein gertaerari edo ekintzari “euskararen eta kulturartekotasunaren” betaurrekoekin begiratzen diogu.

Bide honetan jarraitzea da gure erronka: eskolako eta herriko bizitzan euskara ardatz izanik, aniztasuna errespetatzea eta denok elkarrekin bizitzea.

Eskolako irakasleok, gurasook, ikasleek eta herriko eragileok elkarrekin eraiki dugu proiektu hau, eta nabaritu dira emaitzak. Eskolako edozein gertaerari edo ekintzari “euskararen eta kulturartekotasunaren” betaurrekoekin begiratzen diogu

edukálboan

HEZKIDETZA DA BIDE BAKARRA!

2025-2026 IKASTURTERAKO
IKASTETXEENTZAKO
PROPOSAMENA

HEZKIDETZA AUTODIAGNOSTIKOAK ETA PLANAK
GAZTE TALDE FEMINISTAK
ESPERIENTZIA ERALDATZAILEA PERUN...

educacion@alboan.org | www.edukalboan.org

JAR ZAITEZ GUREKIN HARREMANETAN ETA INFORMAZIO GEHIAGO BIDALIKO DIZUGU

Hezkidetza da bide bakarra

Ekarpena

Alboan Gobernuz Kanpoko Erakundeak hezkuntza eraldatzailearen alde lan egiten du, hezkidetza eta feminismoa funtsezko zutabe izan daitezen eskoletan, institutuetan eta aisialdiko talde hezitzaileetan.

**Maria
Lezaun Tola**

Alboan-eko hezkuntza teknikaria

Alboan Gobernu Kanpoko Erakundearen ikuspegian, hezkidetzaren berdintasuna eraikitzeko hezkuntza eredua, pertsona guztien aniztasunetik abiatzen dena. Horretarako bidea genero-rolak eta estereotipoak desikasiz egitura patriarkalak desagitea da, eta harremanetarako eta antolatze modu berriak ikastea. Bizitzaren erdigunean, zaintza-lanak dauden tokian, hori egon nahi dugu. Feminismoak ibilbide-orrira markatzen duen lekuan, hori dago jarraitu nahi dugun bidea.

Gainera, arreta berezia jartzen diogu bertakoaren eta mundukoaren arteko loturari, benetan sinesten dugulako ezin dela hemen hezkidetzaren hezi, hantx gertatzen dena kontuan hartu gabe. Hezkidetzaren munduko toki askotan gertatzen ari den prozesu bat dela ziur gaudelako, esperientzia horiek aurrera eramateko moduetatik ikasi nahi dugulako eta, era berean, modu horiek partekatu nahi ditugulako. Eta, urte hauetan egin dugun lanaren bidez, egiaztatu ahal izan dugulako hori dela mundu justuagoa lortzeko bidea: desberdinkeria eta emakumeak eta neskek zapaltzen dituen sis-

tema patriarkala deuseztuko duen mundu bat, pertsona bakoitzaren garapena lehenetsiko duena, haren beharretatik abiatuta eta haren gaitasunak indartuz.

Hezkidetzaren ikuspegi global batetik hezteko, ezinbestean bilatu behar dira indarkeria matxistak desagerrarazteko apustua egiten duten erakundeak eta pertsonak, eta harremanak izateko eta garatzeko modu berriak sortu behar dira. Alboanek hamarkada bat baino gehiago darama bide horretan, ikastetxeekin, erakunde feministekin, gizarte zibil antolatuko taldeekin edo hezkuntza-aisialdiko taldeekin batera ibilian, ikuspegi feministatik gauzatzen ditugun eraldaketa-prozesu hezigarriari sostengua emango dieten sareak ehuntzeko. Eta erakunde publikoekin batera ere egin nahi dugu bidea, badakigulako ezinbestekoa dela proiektuen iraunkortasuna ahalbidetuko duten eta berdintasun- eta ekitate-eskubideak betetzea bermatuko duten politiketan eragitea.

Aliantza horiek guztiak lagungarriak dira hazteko, begirada zabaltzeko, eta hala besteez gaitasunak indartzeko. Hain zuzen

ere, ikas dezakegu hezkidetzatza-prozesuak eskoletan nola ezartzen dituzten Latinoamerikako, Afrikako edo Asiako erakundeek, guk hemen, Hegoaldeko ikastetxeetan, ditugun helburu berberekin. Errealitate eta testuinguru desberdinetatik abiatzen gara, baina antzeko beharrak ditugu. Hemengo udalerrietako ikastetxeetako hezkuntza-komunitateak —adibidez, Bilbo, Iruñea, Azkoitia, Sopuerta, Eibar, Basauri, Muskiz, Durango, Eskoriatza, Bastida edo Gasteizkoak— beste herrialde batzuetako irakasleekin harremanetan jartzen ditugu —esaterako, Kolonia, Nikaragua, Venezuela, Honduras, Guatemala, India edo Kongokoe-kin—. Eta, elkar biltze horretan, ezin konta ahala aukera sortzen dira, ametsak, jarduerak, proposamenak nahiz proiektuak ikasleekin inplementatzeko.

Arian-arian, gero eta urrats gehiago egin ditugu hezkidetzatza ikastetxeen parte izatea lortzeko, eta ikastetxea bost dimentsioren bidez aztertzen duen tresna bat garatu dugu, hezkidetzari dagokionez zer egoeratan dagoen diagnostikatzeko. Hainbat eremu berrikusten dira, hala nola irakaskuntza-ikaskuntza eredua; politika instituzionalak edo ekintza-planak;

ikastetxearen egitura eta antolaketa; ondoren, jarduera akademikoa eta curriculumekoa; gero, ikastetxearen espazioak, iruditeriak eta kultura; eta, azkenik, norberaren zaintza, elkarren zaintza eta ingurunearen zaintza. Hortik abiatuta, eskola bakoitzak ikus dezake zein arlo dituen hobetzeko, eta zein arlotan duen egina ibilbide luzeagoa “hezkidetzatza-ikastetxe integral” izendapena lortzeko. Hala, ebidentzietan oinarritutako hezkidetzatza-planak egin ahal izango dituzte eskolako bizitzan txertatzeko, eta hezkuntza-komunitate osoak arrakastaz ezarri ahal izango ditu.

Betaurreko moreak jantzita

Proposamen honen parte izatera gonbidatzen zaituztegu orain, zuen ikastetxean, eskolan edo institutuan hezkidetzatza autodiagnostikoa eta plana egiteko.

Horretarako, zuen eskura eta doan jartzen dugu Alboanek garatutako on-lineko tresna bat. Nola erabiliko dugun azalduko dizuegu orain:

1. Zuen eskolan hezkidetzatza aztertze-ko talde eragile bat sortu behar duzue. Talde

- horretan etapa edo ziklo desberdinetako irakasleak, administrazioak eta zerbitzuetako pertsonak, familiak, ikasleak, eta zuzendaritza-taldeko norbait egotea komeni da. Hezkidetza arduradunak proposamen bat egin diezaioke zuzendaritza-taldeari eragile taldea osatzeko.
2. Web horretan kontu bat sortuko duzue, zuen ikastetxearen izenarekin. Saioa hasten duzuenean, zuen esparruan aurkituko dituzue material guztiak autodiagnosia pausuz pausu eta blokez bloke garatzeko. Informazioa igotzeko, moldatzeko, gehitzeko eta aldatzeko aukera izango duzue zuen beharren arabera. Datu guztiak prest daudenean, zuen autodiagnosia deskargatzeko prest egongo da.
 3. Behin diagnosia eginda, Hezkidetza Plana sortzeko aukera ere izango duzue plata-forma horretan, azkeneko atalean.
 4. Dokumentu biak prest daukazuenean, klaustro osoarekin partekatu beharko duzue hezkidetzarako bidean jarraitzeko.

Pausu horiek aurrera eramateko Alboanen hezkuntza teknikarien bidelaguntza izango duzue. educacion@alboan.org helbidera idatzi eta, korreo bat jasoko duzue zuen beharrak zein diren galdetuz. Hortik aurrera elkartzeko momentuak adostuko dituzue, normalean 3-6 hilabete beharko dituzue autodiagnosia egiteko, eta beste hiru hezkidetza plana prestatzeko eta hezkuntza komunitate osoarekin partekatzeko. Ikasturte bat beharko duzue soilik, eta zuen beharretara moldatzeko aukera izango duzue beti. Hori bai, Hezkidetza plana garatzeko epea amaitzen denean... berriro ziklo guztia errepikatu beharko duzue!

Beraz, zertarako planteatzen dizuegu hau guzti hau?

- Ikasleen garapen osoa zein elementuk zailtzen edo sustatzen duten identifikatzeko, bertan egoteagatik edo ez egoteagatik.

- Gure erabakiak gertaera frogagarrietan oinarritu daitezen, sinesmenetan intuitzioetan, aurreiritzietan eta estereotipoetan oinarritu beharrean.
- Ikastetxean hezkidetza sustatzeko eta Hezkidetza Plana martxan jartzeko aukera ematen duten neurriak lehenesteko, planifikatzeko eta abiarazteko.
- Hezkidetza-planen jarraipena eta ebaluazioa errazteko.
- Hezkuntza-komunitatearen sentikortze-prozesua errazteko.

Autodiagnosiak, planak eta sareak

Autodiagnosiak eta planak beharrezkoak dira, bai, baina irakasleen arteko sareak sortzeari dagokionez, zer? Azken urteotan, irakasle askori lagundu diegu haien ikastetxeetako hezkidetza-prozesuetan, eta, pixkanaka, Hezkidetza Praktika Komunitate bat eraiki dugu, egiteko erak eta jardunbide egokiak trukatzeko, zailtasunak kontsultatzen edo kezka partekatzen dituenak. Mundu osoko komunitate bat, non elkarri ikasitako berri ematen diogun, Fe y Alegría hezkuntza-instituzioaren moduko erakundeekin. Alboanen, hezitzaile horien bidelagun izateko eskaintzen dugu gure burua, eta praktika hezigarriak hobetzeko prestakuntza-prozesuak ere antolatzen ditugu, bai hezkuntza formalaren esparruan, bai aisialdiko hezkuntzan.

Hezkuntza Formaleko Hezkidetza Praktika Komunitatea (HPK) topagune bat da, non euren ikastetxean hezkidetza-proiektuak abian jarri nahi dituzten irakasleak egoera berean dauden beste batzuekin jartzen diren harremanetan. Normalean ikasturte bakoitzean bi edo hiru aldiz biltzen gara, aurrez aurre edo modu birtualean, eta gutako bakoitza egiten ari garen lana, zailtasunak eta proposamen arrakastatsuak partekatzen ditugu. Horrekin batera, autodiagnosiak edo hezkidetza-planak zein momentutan dauden ere azaltzen dugu

topaketa horietan. HPK bileretan jasotzen ditugun galderak eta “gehiago jakiteko gogoak” erantzuteko, gai zehatzetako prestakuntzak ere egiten ditugu, hor agertzen diren jakin-minei erantzuna emateko eta gure praktika hobetzen laguntzeko.

Ander Alonsok hasieratik hartzen du parte Hezkidetza praktika komunitate horretan. Lehen Hezkuntzako irakaslea da eta haren hitzetan HPK “hezitzaile feminista eta hezkidetzaileen topagunea da”. Hark esaten duen moduan, “hezkidetza egunerokotasunean txertatzeko apustua egiten duen komunitatea da, elkarbanatzeko eta elkarlanerako espazioa, eta gure kezkak, zalantzak, praktika onak, proposamenak... mahai gainean jartzeko eta partekatzeko lekua. Anderrek HPKren helburu hau ere azpimarratzen du: “Inguruko ikastetxe hezkidetzaileekin sareak sortzeko aukerak emateko gune bat da”. Hark honela azaltzen du zein den HPKaren asmoa: “Alboanek bide-laguntzarako eskaintzen duen aukera paregabea da: formakuntza eta elkarlana dakartza”.

Haizea Miranda Martínez de Lopera Emakunde Emakumearen Euskal Erakundeko

Sare batean konektatuko gaituen hezkidetzaren alde egiten dugu apustu; aukera berdinetan hazten lagunduko digun praktika, sistema honen zapalkuntzak kontuan hartuko dituen, horiek gainditzeko

berdintasun teknikariak esaten duenez, “eskola, gizartearen isla da zentzu askotan, eta berdintasunak gizartearen lortu duen legitimazio formal eskoletan ere ikasten da, baina harago joan behar gara, *berdintasunaren ispilua* hor dagoelako, eta kontziente izan behar dugu oraindik lan handia dagoela egiteke”. Hezkidetza Praktika Komunitatearen erronka, eta era berean, Alboanen Hezkidetza proposameneren erronka “pertsona inplikatuetatik hezkuntza komunitate inplikatuetera pasatzea” da, gure inguruan irakasle eta hezitzaile oso inplikatuak aurkitu ditugulako.

Talde feministen laguntza

Haizearen hitzekin jarraituz, “berdintasuna modu integral batean landu behar da, egunero eta egunerokotasunean”. Haren ustez, “hurrrango pausua ikuspegi feminista ezagutza guztietan eta curriculumean txertatuta dagoela bermatzea da, baita curriculum ezkutuan ere”. Alboanek Haizearekin bat egiten du amets horretan, horregatik planteatzen dugu Hezkidetza lantzeko ibilbide hau, eta horregatik egiten dugu lan hainbat eragilerekin. Horien artean, ikasleak ere oso aktore garrantzitsuak dira. Talde feministak bultzatu nahi ditugu helburu horrekin, eta eskaerei erantzunez, irakasleei taldeak sortzeko laguntza eman nahi dizuegu.

Laburbilduz, sare batean “nahastu” eta konektatuko gaituen hezkidetza baten alde egiten dugu apustu; aukera berdinetan hazten lagunduko digun praktika bat, sistema honen zapalkuntzak kontuan hartuko dituen, horiek gainditu ahal izateko, gutako bakoitzaren aniztasuna eta indibidualtasuna errespetatuz. Betiere, eratzen gaituzten kategoria pertsonal guztiak zeharkatzen dituen begirada interseksional batekin, horri esker tokikoaren eta globalaren artean erlazioa baikaitezke, elkarrekin zapalkuntza patriarkalaren adierazpen guztien aurka lan egiteko. Gure komunitatearekin bat egin nahi al duzu?

ZURE NEURRIRA EGINDAKO PSIKOMOTRIZITATE- BLOKEAK ETA BABES-KOLTXONETAK FABRIKATZEN DITUGU

San Fermin Ikastolako psikomotrizitate gelan egindako argazkia.

ECP

ECPDESCANSO.COM

☎ 948 142 980

✉ INFO@ECPDESCANSO.COM

📍 **ARTIAKO ERREPIDEA 34.
31013 ANTZOAIN (IRUÑA)**

Hik Hasiren Aholkularitza Zerbitzuaren gakoak

Ekarpena

Aurten hiru ikastetxetan aritu da **Hik Hasi** Aholkularitza Zerbitzua ematen. Eraldaketak begien bistakoak izan dira. Datorren ikasturtean eskola gehiago izanen dira.

Ainhoa Azpiroz

Hiru ikastetxe, hiru helburu eta hiru esperientzia. Aholkularitza prozesuan zehar eraldaketak gauzatu dituzte edota gauzatzeko norabidean jarri dituzte, koherentzia eta denak norabide berean jarritz. Taldeak ahaldunduta gelditu dira eta aurrera begira sortuko zaizkien erronkei eta helburuei heltzeko tresnak izango dituzte eskura. Datorren ikasturtean ikastetxe gehiagotan izango da **Hik Hasi** Aholkularitza Zerbitzua ematen eta zeuena izan daiteke horietako bat. Eskatu hitzordua eta bidelagun izango gaituzue.

» Ikastetxe guztia norabide berean jartzeko tresnak lantzen ditugu

» Formazioa, praktika eta analisia; hori da gure metodologia

» Etengabeko hobekuntzarako antolaketa jasagarria bilatzen dugu

» Irakasleen eta zuzendaritza taldeen arteko komunikazioa lantzen dugu

» Prozesuaren amaieran helburu berriei aurre egiteko gai izango zarete

» Ikastetxean lan egiteko moduak bateratzen lagunduko dizuegu

» Etapen arteko lotura bermatuz, ikaslearen ibilbideari koherentzia ematen diogu

Ahalduntze eskola

Maskulinitate eredu berrien bila

46

Ohiko ereduaz bestelako maskulinitateak posible direla erakusten dute patriarkatuak ematen dizkien pribilegioak erantzi eta gizatasunaren aldeko pausoa ematen duten gizonek. Eredu tradizionalaren arrakala gero eta handiagoa izatea dute helburu.

Juan Manuel Feito
Piper Txuriak elkarteko koordinatzailea eta hezitzailea

Olatz Lasagabaster

Berdintasunaren aldeko eta sexismoaren kontrako lana egiteaz gain, maskulinitate hegemonikoa deseraiki nahi duten gizonak hartzen ditu Piper Txuriak elkarteak. Eredu hegemonikoak gizon eredu jakin bat bultzatzen du: sexua gustuko duena (obsesionatuta egoteraino kasu

askotan), nabarmendu behar duena, arrakasta duena, gogorra, dena dakiena, sentimenduak alde batera uzten dituen, guztiaren kontrola izan behar duena, bortitza dena, bere kabuz moldatzen dena... Hori guztia iraultzeko tresnarik eraginkorra gizoni entzutea dela dio Feitok.

Zer proposamen egiten du Piper Txuriak elkarteak maskulinitate eredu hegemonikoa deseraikitzeke?

Gizonok gizatasuna berreskuratzea proposatzen dugu. Jendarte patriarkalek baldintzatu egiten gaituzte; zapaltzaile eta kontrolatzaile bihurtzen gaituzte. Gizonok patriarkatuan bizitzea hobe dela pentsatzea nahi du sistemak, eta pribilegioak ematen dizkigu, berdintasunik ezari, zapalkuntzari, menderatzeari, bortxari, sexismoari eta misoginiari eustea hobe dela pentsa dezagun. Osasuna eta zoriontasuna kentzen dizkigun tranpa handi bat da hori.

Eta zer ondorio du zuengan sistemak gizon pribilegiatuak nahi izateak?

Estatistikek diotenez, emakumeak baino hamar urte gutxiago bizi gara batez beste, ez dugu gure osasuna zaintzen, gogortuta gaude, serio, aspertuta, bakartuta, beste pertsona batekin lotura sendoak sortzeko zailtasuna dugu... Anestesia emozional baten mende bizi gara. Gure bizitzaren zati handi bat sekretupean bizi dugu, ez dirudien arren, beldurtuta bizi garelako.

Maskulinitate tradizionala tranpa dela aipatu duzu. Sakonduko al zenuke ideia horretan?

Maskulinitate tradizionalak gure burbuilan sartuta egotera garamatza; gure oskolean sartuta gaude, tipo gogorraren jaka jantzita, barregarriaren rolean, muturreko militantearen rolean... Sexismoa eta gizonen menderatzaile rola bakardade horretan sakontzeko modua dira, eta emakumeengandik urruntzen gaitu, zeinak bihotza zabaltzeko eta gu laguntzeko prest dauden. Maitasunerako sarbidea

zailtzen digu, zapaltzaile rolean jartzen gaitu, eta modu horretan askoz ere zailagoa da gure gizatasuna berreskuratzea. Eta horretarako, ez da aski emakumeen eskubideen aldeko pankarta hartzea.

Gizatasuna berreskuratzeko espazioa eskaintzen duzue Piper Txuriak elkartean. Nondik hasten zarete lanean?

Gure kulturan normaltzat hartzen diren jarrera, portaera eta sentitzeko modu horiek eraikuntza kulturalaren ondorio dira. Horretaz ohartutakoan, gizonak zintzotasunez eta lasaitasunez hitz egiten hasten dira.

Zein da gizontasun eredu berria eraikitzeko gako nagusia?

Pertsonak dakarrena entzutea eta ulertzea da maskulinitatea transformatzeko giltza.

Zer ezaugarri ditu bultzatzen duzuen maskulinitate eredu berri horrek?

Harremanetan bere burua defendatzeko, urruntzeko edo lehiatzeko beharrik ez duen eta kontrola izateko beharrik ez duen gizon eredu bultzatzen dugu. Harremanetan intimitateaz, kontaktu fisikoaz, zaindua izateaz goza dezakeena, horregatik zaurgarri agertzeko beldurrik gabe.

Emakumeok eta gizonak, beraz, bide beretik egin beharko al genuke aurrera, guk geure eskubideen aldeko lana eginez eta zuek pribilegio horiei uko eginez?

Bai, baina gizon gehienek ez dute aitortuko pribilegiarik dutenik, eta ez diete horiei uko egingo, besterik gabe. Gizonak euren errealtatearekin eta izatearekin konektatzen dutenean eta eredu maskulino tradizionala onartzeak bizitza suntsitzen digula konturatzen direnean lortuko dugu berdintasuna. Presaka bizi garenez, ordea, gizonak azterketa batean egiten dena egiten dute: nota ona emango dien hori errepikatzen dute, benetako aldaketarik egin gabe.

Euskara, patriarkaturik gabeko lurraldea

Euskara gure lurralde libre bakarra dela idatzi zuen behinola Joseba Sarrionandiak. Lurralde libre, eta Feitoren hitzei jarraiki, baita patriarkatuaren aztarnarik ez duena ere: "Euskara bizi den artean patriarkaturik gabeko mundu baterako sarbidea izango dugu, une oro gogoraziko baitigu patriarkatua sortu aurretik gure komunitateak nola bizi ziren. Euskarak esaten diguna entzuten jakin behar dugu; hizkuntzak pistak ematen dizkigu etengabe, eta altxor handia da, asmakeria patriarkal horren guztia- ren aurretik eraiki zelako".

Psikomotrizitate erlazionala:

aukera berdintasuna eta emozioak

Mapi Urrestirekin

Psikologoa, sexologoa eta
harreman psikomotrizista

2025eko irailetik 2026ko ekainera | 18 saio
teoriko-praktiko eta bizipen-jolas saioak

125 orduko homologazioa

Hilean bi ostiral 17:00-21:00

1.215 euro | 415 euro matrikula eta 80 euro hilero
Hikhasitarrek 50€ko beherapena izango dute

Usurbilen

Psikomotrizitateak
segurtasunerako espazioa
eskaintzen dio haurrari. Formazio
honetan landuko diren edukiak
eta bizipen saioak horretarako
lagungarri izango dira.

Izen-ematea zabalik

www.hikhasi.eus/formazioa

hik hasi

Hezkuntza eraldatzeko

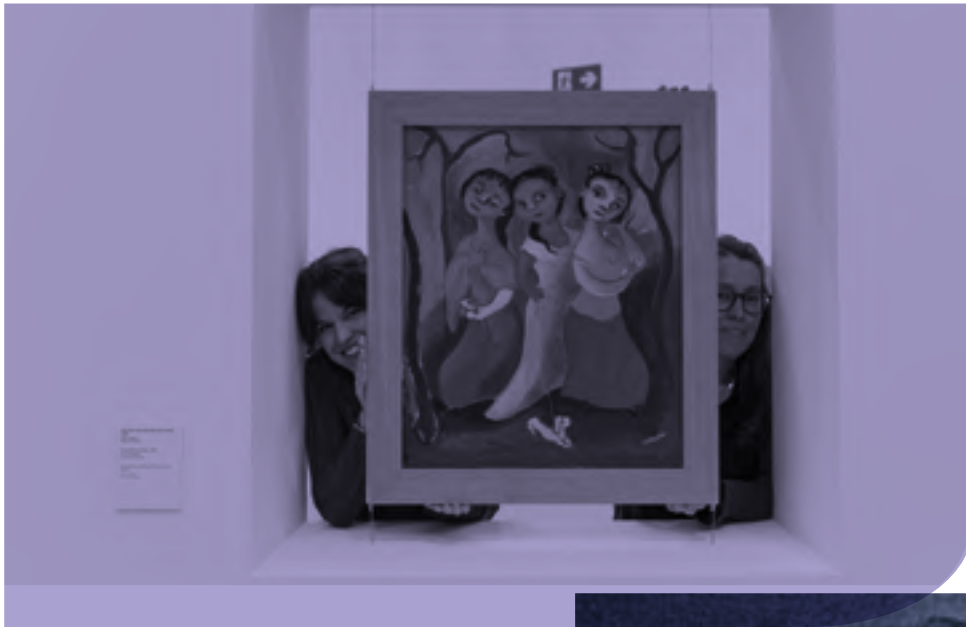

Maria Paz Jimenez artista eskoletan sartzeko urtea

50

Proposamena

1975ean hil zen arte, sona handiko artista abangoardista izan zen Maria Paz Jimenez, baina haren izena eta obra ez dira testuliburutara iritsi, eta ezezagunak dira gizartean. Haren heriotzaren 50. urteurrenean, emakume moderno ijito erbesteratu haren lan esperimentalak eskoletara iristeko abagunea dugu.

Ainara Gorostitzu

Maria Paz Jimenezen artelanak Euskal Herriko museoetan daude, hala nola Gasteizko Artiumen edota Bilboko Arte Ederren museoan, bai eta Madrilgo Reina Sofian edota Parisko Fonds National d'Art Contemporainen ere... baina artista ezezaguna da gaur-gaurkoz Euskal Herrian. Historiografia ofizialeatik kanpo gelditu da, eta, beraz, haren izena eta haren lana ez dira eskoletan ezagutarazten. Alabaina, erreferentzia garrantzitsua izan zen Jimenez, 1975ean hil zen arte. Bide urratzailea izan zen artista abangoardista hau, emakumea, ijitoa, klase apalekoa eta erbusteratua izan arren.

EHUko Haizea Barcenilla eta Ane Lekuona irakasleak izan dira Jimenez eta haren lana itzaletik ateratzeko konpromisoa hartu duten arte komisarioak. Izan ere, "altxor baten moduan" ikusten dute Jimenez. Lekuona: "Euskal Herriko artearen historia markatu zuen bere pinturarekin. Paradigma aldatu zuen zentzu

guztietan. Gure lurraldeko artearen bestelako historia bat eta bestelako oroimen bat izatea posible dela gogorarazten digun eredia da". Barcenilla: "Euskal artea orain arte erakusten zaiguna baino zabalagoa eta aberatsagoa dela erakusten digu".

Aurten da haren heriotzaren 50. urteurrena, eta, beraz, Maria Paz Jimenez eta haren lana eskoletara ekartzeko abagunea. 1909an

Espainian jaioa, 8 urte zituela etorri zen Donostiara, eta hemen hasi zen artean zaletzen eta prestatzen, 1930eko hamarkadan. 36ko gerrak, ordea, erbestera joatera behartu zuen, Alfredo Bizkarrondo senarrarekin (Bilintxen biloba) eta lau seme-alabekin; Frantziara joan ziren lehenik, eta Argentinara ondoren. Eta surrealismoaren bidea urratzen hasi zen han. 1943an ireki zuen lehendabiziko erakusketa.

Handik bi urtera itzuli zen Donostiara, artista abangoardista profesional, moderno eta arrakastatsu gisa itzuli ere. Frankismo grisean, artelan koloretsuak egin zituen; emakume gazteak margotu zituen, azal eta ile luze beltzekoak, ijito etnia ikusgarri eginez. Eta handik aurrera, behin Euskal Herrian ongi finkaturik, esperimentazioaren bideari heldu zion. Artelan abstraktuak erakutsi zituen lehen euskal artista izan zen. Eta haren ausardia nabarmentzen dute komisarioek, publikoa ez baitzegoen ohituta arte espresio horretara, eta, gainera, erregimenak deitoratu egiten baitzuen abstrakzioa. Garai berean, abstrakzioarekin batera, figurazioa eta molde espresionistako natura hilak ere margotu zituen, bai eta figura espresionistak ere. Ekletikotasun horrek garaioko artearen panorama zabaltzera behartzen gaitu, "artista bat - joera bat" paradigma irauliz, estilo ugari landu baitzituen garai berean.

Jimenez eskolara

Elena Olavek eta Irrimarrak *Ahizpari gutunak* liburua ondu zuten 2022an, 8 urtetik gorako irakurleentzat, Maria Paz Jimenezen bizitza eta artea ezagutarazteko. Pamielak argitaratu zuen. Artiumen eta Bilboko Arte Ederren museoan ere ikus daitezke artista abangoardista honen hainbat lan.

Bazekien aitzindari zela: 1955ean, margoaren mugak gainditzeko nahia erakutsi zuen, harea, plastikoa eta harrien hautsa olio pinturarekin nahastuz eta geruzekin eta testurekin esperimentatuz. Orduan, Euskal Herriko lehen artista informalisten artean kokatu zen; Frantzian eta Italian ikusitako joerak bere egin zituen, eta artista haren artelanez arreta handia piztu zuten garaiko bildumagileen eta galeristen artean. Garai hartan Miarrizten egin zuen erakusketa garrantzitsu batek ate ugari ireki zizkion, eta lan ugari erosi zizkieten.

Baina ospea ekarri zion bidea uztea erabaki zuen 1960ko hamarkadan, krisi pertsonal baten ondorioz, eta esperimentatzen jarraitu zuen, azken unera arte. Testurekin ez ezik, euskarriekin ere esperimentatu zuen: egurrean margotuz, artelan organikoak, eta geologikoak eta astronomikoak egin zituen.

Eskoletan lantzeko artista, ezkutuan egon den arren

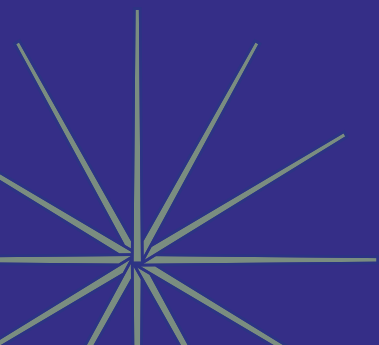
Artista honek bere garaian izan zuen ospearen seinale dira jaso zituen sariak eta egin zituen erakusketak. Nestor Basterretxeak, adibidez, Donostiako kale bat hari eskaintzea proposatu zuen Jimenez hil zenean. Garai hartan izan zuen ospea, baina gerora ez da artista abangoardista, ijito eta erbesteratu honen itzala iritsi, harik eta Barcenillak eta Lekuonak ahanzturatik berreskuratu duten arte. Komisarioen aburuz, arrazoietakoa bat haren heriotza data bera izan zen, 1975etik aurrera hasi baitziren euskal arte garaikidearen historiografia idazten, bereziki Gaur taldearen inguruan. Jimenezek, gertukoa izan bazuen ere, ez zuen Gaur taldean parte hartu. Barcenillaren eta Lekuonaren ustez, Jimenezen izena ezezaguna izatea bera euskal artearen kanona eztabaidatzeko aski arrazoi da. Jimenezek, beraz, merezi du ikastetxetan aipamenik, eta aipamenik ez izate horrek berak ere bai.

hik hasi

Hezkuntza
eraldatzeko

**Izan zaitez
HikHasitarra!**

www.hikhasi.eus

Jose Antonio Zubeldia Aierbe

Leioako Claret Askartza ikastetxeko irakaslea

Atzeko atetik

Ikasle turistak

Irakasle lanetan aritzen garenoi sarri suertatzen zaizkigu gure menuan honelako hitzak: *nahasmendua*, *desoreka*, *zailtasuna*, *alterazioa* eta bestelakoren bat. Horietako batzuek arreta faltaren argazkia *pixelatzen* digute. Eta gero eta gehiago dira argazki horretan ateratzen diren ikasleak. Gainera, nahasmendu horren titulua eskuetan dutela etortzen zaizkigu. Normala da; nork ez luke gauza bera egingo?

Buruhaustek izaten ditugu ikasle horiei erantzun bat emateko orduan. Gure gizarte teknologizatuan, beti daukagu konponbidearen botoia bilatu, aurkitu eta sakatzeko itxaropena eta presa; ohituta gaude aplikazioen berehalakotasunera.

Lehendabizi, gaitasunei buruz pentsatuko dugu. Burmuinak bere historiatxo osatzen du, eta aldaketak izaten ditu bizitzako aro guztietan. Gaietan daramagu, gainera, heziketaren bidaietan egokitu zaizkigun geneen bizkar-zorroa ere, eta badauka zeresanik horrek; alegia, bizimodua ez da protagonista bakarra gure gaitasunen eraikuntzan.

Horren harira, oso egokiak izan daitezke erabaki eta errutina batzuk ikasle arretatsua hezte

aldera; esate baterako, egunero lasai irakurtzea, **atentzioa** jartzea matematika prozesuetan eta musika ikastea. Musika ikasten duten umeek arreta-gaitasun handiagoa erakusten dute ikastetxeko zereginetan; izan ere, ariketa horrek burmuineko arretaren zona estimulatu du. Gauza bera gertatzen da matematikaren lanketarekin: egunero matematika landuta, **kontzentrazioa** indartzen da. Halaber, irakurtzeak ekintza bakanen jarrazten digu fokua. Hala, ikastetxeetan egunero patxadaz irakurriko bagenu, umeen **aditasuna** sendotuko litzateke. Hiru ariketa horiek egunero edo ia egunero praktikatzeko oso onuragarria izango litzateke ikasleek arreta zeregin batean jartzen asmatzeko.

Ikasle gaixoen zatia, zaila da kontzentrazioa indartzea, haien eguneroko martxa frenetikoan: irteerak, hitzaldiak, ekitaldiak, ikasgai sorta, hitzaldi gehiago, kanpainak... Batzuetan, turista talde bat dela ematen du, batetik bestera eta presaka dabilena. Haiekin batera, irakasleak, turismo gidari lanak egiten, nahiz eta askotan *titiriteroen* antza hartzen dugun, hainbeste eginkizuni erantzun behar horretan. Hara! Oharkabea agertu zaigu ikasleen arreta-gaitasuna elikatzeke laugarren *tip* posible bat: irakasleen eredua, bere lana arretaz eta mimoz egiten duen irakaslearena.

Jakin-mina zorroztu

hik hasiren produktu
berriak webguneko dendan
daude eskuragarri. Poltsa,
estutxe eta koaderno
hauekin urtea ezinhobe
hasiko duzue!

Aholkularitza Zerbitzua

Hobekuntzak eta eraldaketa
prozesuak aurrera eraman
nahi dituzten ikastetxeei
zuzendutako bidelaguntza da.

Eskatu hitzordua

www.hikhasi.eus

IKASTETXE BAKOITZAREN BEHARRETATIK ETA ERRONKETATIK ABIATUZ,
ONDORENGO ALDERDI HAUETAN EGITEN DITUGU EKARPENAK:

Irakasle taldearen
partaidetza eta kohesioa
errazten ditugu.

Ikasleekin egunerokoan
erabiltzeko tresnak lantzen
ditugu.

Etengabeko
hobekuntzarako antolaketa
jasangarria bilatzen dugu.

hik hasi